1001. c. 20

P. OVIDII NASONIS DE TRISTIBUS LIBRI V.

BRITANNICVM MVSEVM

LONDINI:

Typis J. ROBERTS, pro Societate Stationariorum. MDCCXXVIII.

FH
MVSEVM
BRITANNICVM

P. OVID. NASONIS
De TRISTIBUS LIB. I.

ELEGIA I.

Alloquitur Librum ut Romam vadat, & quid ei faciendum sit admonet.

PArve (nec invideo) sine me liber ibis in urbem:
Hei mihi, quod domino non licet ire tuo!
Vade, sed incultus, qualem decet exulis esse;
Infelix habitum temporis hujus habe.
Nec te purpureo velent vaccinia succo;
Non est conveniens luctibus ille color:
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur;
Candida nec nigra cornua fronte geras;
Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes,
Hirsutus passis ut videare comis.
Felices ornent hæc instrumenta libellos;
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Neve lituraram pudeat; qui viderit illas,
De lachrymis factas sentiat esse meis.
Vade, liber, verbisque meis loca grata saluta;
Contingam certe quo licet illa pede.
Si quis, ut in populo nostri non immemor illo,
Si quis, qui quid agam forte requirit, erit:
Vivere me dices, salvum tamen esse negabis;
Id quoque quod vivam, munus habere Dei.
Atq; ita tu tacitus quærenti plura; Legendum:
Ne, quæ non opus est, forte loquare, cave.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector,
Et peragar populi publicus ore reus.
Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis:
Causa patrocinio non bona pejor erit.
Invenies aliquem, qui me suspiret ademptum,
Carmina nec siccis perlegat ista genis:
Et tacitus secum, ne qui malus audiat, optet,
Sit mea, lenito Cæsare, pœna levis.

Nos quoq;, quiſquis erit, ne ſit miſer ipſe, pre-
Placatos miſeris qui volet eſſe Deos : [camur,
Quæque volet, rata ſint ; ablataq; principis ira
Sedibus in patriis det mihi poſſe mori.
Ut peragas mandata, liber, culpabere forſan ;
Ingeniique minor laude ferere mei.
Judicis officium eſt, ut res, ita tempora rerum
Quærere : quæſito tempore tutus eris.
Carmina proveniunt animo deducta ſereno :
Nubila ſunt ſubitis tempora noſtra malis.
Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia quærunt :
Me mare, me venti, me fera jactat hyems.
Carminibus metus omnis abeſt ; ego perditus en-
Hæſurum jugulo jam puto, jamque meo. [fem
Hæc quoque quæ facio judex mirabitur æquus ;
Scriptaque cum venia qualiacunque leget.
Da mihi Mæoniden, & tot circumſpice caſus ;
Ingenium tantis excidet omne malis.
Denique ſecurus famæ liber ire memento,
Nec tibi ſit lecto diſplicuiſſe pudor.
Non ita ſe nobis præbet fortuna ſecundam,
Ut tibi ſit ratio laudis habenda tuæ.
Donec eram ſoſpes, tituli tangebar amore,
Quærendique mihi nominis ardor erat.
Carmina nunc ſimulo, ſtudiumq; quod obfuit odi ;
Sit ſatis ingenio ſic fuga parta meo.
I tamen ; & pro me tu, cui licet, aſpice Romam ;
Dii facerent, poſſem nunc meus eſſe Liber.
Nec te, quod venias magnam peregrinus in ur-
Ignotum populo poſſe venire puta. [bem,
Ut titulo careas, ipſo noſcere colore ;
Diſſimulare velis, te liquet eſſe meum.
Clam tamen intrato, ne te mea carmina lædant ;
Non ſunt, ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te, quod ſis meus, eſſe legendum
Non putet, è gremio rejiciatque ſuo ;
Inſpice, dic, titulum ; non ſum præceptor amoris ;
Quas meruit pœnas, jam dedit illud opus.
Forſitan expectes, an in alta palatia miſſu...
Scandere te jubeam Cæſareamque domum :

Igno-

Ignoſcant auguſta mihi loca, diique locorum:
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
Eſſe quidem memini mitiſſima ſedibus illis
Numina, ſed timeo, qui nocuere, deos.
Terretur minimo pennæ ſtridore columba,
Unguibus, accipiter, ſaucia facta tuis.
Nec procul à ſtabulis audet diſcedere, ſi quæ
Excuſſa eſt avidi dentibus agna lupi.
Viſuraret cœlum Phaeton, ſi viveret; &, quos
Optarat ſtulte, tangere nollet equos.
Me quoque, quæ ſenſi, fateor Jovis arma timere;
Me reor infeſto, cum tonat, igne peti.
Quicunque Argolica de claſſe Capharea fugit,
Semper ab Euboicis vela retorquet aquis:
Et mea cymba ſemel vaſta percuſſa procella,
Illum, quo læſa eſt, horret adire locum.
Ergo cave, liber, & timida circumſpice mente;
Et ſatis à media ſit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis
Icarus, Icariis nomina fecit aquis.
Difficile eſt tamen, hic remis utaris an aura,
Dicere; concilium reſque locuſque dabunt.
Si poteris vacuo tradi, ſi cuncta videbis,
Mitia, ſi vires fregerit ira ſuas;
Si quis erit, qui te dubitantem & adire timentem
Tradat, & ante tamen pauca loquatur, adi.
Luce bona, dominoque tuo felicior ipſo,
Pervenias illuc, & mala noſtra leves.
Namq; ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achilleo tollere more poteſt.
Tantum ne noceas, dum vis prodeſſe, videto;
(Nam ſpes eſt animi noſtra timore minor,)
Quæque quieſcebat, ne mota reſæviat ira,
Et pœnæ tu ſis altera cauſa, cave.
Cum tamen in noſtrum fueris penetrale receptus,
Contigeriſq; tuam ſcrinia parva domum;
Aſpicies illic poſitos ex ordine fratres,
Quos ſtudium cunctos evigilavit idem;
Cætera turba palam titulos oſtendit apertos,
Et ſua detecta nomina fronte gerit;

Tres procul obſcura latitantes parte videbis;
Hi quoque, quod nemo neſcit, amare docent.
Hos tu vel fugias; vel, ſi ſatis oris habebis,
OEdipodas facito, Telegonoſque voces:
Deque tribus moneo, ſi qua eſt tibi cura parentis,
Ne quenquam, quamvis ipſe docebit, ames.
Sunt quoq; mutatæ ter quinq; volumina formæ;
Nuper ab exequiis carmina rapta meis.
His mando dicas, inter mutata referri
Fortunæ vultum corpora poſſe meæ.
Namque ea diſſimilis ſubito eſt effecta priori,
Flendaque nunc, aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem mandare tibi, ſi quæris, habebam,
Sed vereor tardæ cauſa fuiſſe moræ.
Et ſi quæ ſubeunt, tecum, liber, omnia ferres,
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via eſt, propera; nobis habitabitur orbis
Ultimus; à terra terra remota mea.

ELEGIA II.

Supplicatio ad Deos, ut ab imminenti naufragio eum incolumem ſervent.

DII maris & cœli (quid enim niſi vota ſuper-ſunt)
Solvere quaſſatæ parcite membra ratis.
Neve, precor, magni ſubſcribite Cæſaris iræ;
Sæpe premente Deo fert Deus alter opem.
Mulciber in Trojam, pro Troja ſtabat Apollo:
Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Æneam propior Saturnia Turno:
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Sæpe ferox cauſum petiit Neptunus Ulyſſem:
Eripuit patruo ſæpe Minerva ſuo.
Et nobis aliquod (quamvis diſtamus ab illis)
Quis vetat irato numen adeſſe Deo?
Verba miſer fruſtra non proficientia perdo:
Ipſa graves ſpargunt ora loquentis aquæ:
Terribiliſq; Notus jactat mea dicta; preceſque
Ad quos mittuntur non ſinit ire deos.
Ergo iidem venti, ne cauſa lædar in una,
Velaque neſcio quo, votaque noſtra ferunt.

Me

Me miſerum, quanti montes volvuntur aqua-
Jam jam tacturos ſidera ſumma putes. [rum!
Quantæ diducto ſubſidunt æquore valles!
Jam jam tacturas Tartara nigra putes.
Quocunq; aſpicio, nihil eſt niſi pontus & æther:
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
Inter utrumq; fremunt immani murmure venti.
Neſcit cui domino pareat unda maris.
Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu:
Nunc Zephyrus ſero veſpere miſſus adeſt:
Nunc gelidus ſicca Boreas bacchatur ab Arcto:
Nunc Notus adverſa prælia fronte gerit.
Rector in incerto eſt: nec, quid fugiatve petat-
Invenit: ambiguis ars ſtupet ipſa malis.
Scilicet occidimus, nec ſpes eſt ulla ſalutis,
Dumque loquor, vultus obruit unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus: fruſtraq; pre-
Ore necaturas accipiemus aquas. (canti
At pia nil aliud quam me dolet exule conjux:
Hoc unum noſtri ſcitque gemitque mali.
Neſcit in immenſo jactari corpora ponto:
Neſcit agi ventis: neſcit adeſſe necem.
O bene, quod non ſum mecum conſcendere paſ-
Ne mihi mors miſero bis patienda foret. (ſus:
At nunc, ut peream, quoniam caret illa periclo,
Dimidia certe parte ſuperſtes ero. (ma!
Hei mihi, quam celeri micuerunt nubila flam-
Quantus ab ætherio perſonat axe fragor!
Nec levius laterum tabulæ feriuntur ab undis,
Quam grave baliſtæ mœnia pulſat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus ſupereminet omnes:
Poſterior nono eſt, undecimoque prior.
Non lethum timeo, genus eſt miſerabile lethi.
Demite naufragium, mors mihi munus erit.
Eſt aliquid, fatoque ſuo ferroque cadentem
In ſolita moriens ponere corpus humo:
Et mandare ſuis aliqua, & ſperare ſepulchrum;
Et non æquoreis piſcibus eſſe cibum.
Fingite me dignum tali nece; non ego ſolus
Hic vehor: immeritos cur mea pœna trahit?

Proh Superi, virideſq; Dii, quibus æquora curæ,
Utraque jam veſtras ſiſtite turba minas:
Quamque dedit vitam mitiſſima Cæſaris ira,
Hanc ſinite infelix in loca juſſa feram.
Si, quoniam merui pœnam, me perdere vultis;
Culpa mea eſt, ipſo judice, morte minor.
Mittere me Stygias ſi jam voluiſſet ad undas
Cæſar, in hoc veſtra non eguiſſet ope.
Eſt illi noſtri non invidioſa cruoris
Copia; quodque dedit, cum volet, ipſe feret.
Vos modo, quos certe nullo, puto, crimine læſos,
Contenti noſtris jam precor eſſe malis.
Nec tamen, ut cuncti miſerum ſervare velitis,
Quod periit, ſalvum jam caput eſſe poteſt.
Ut mare ſubſidat, ventiſque ferentibus utar,
Ut mihi parcatis, non minus exul ero.
Non ego divitias avidus ſine fine parandi,
Latum mutandis mercibus æquor aro;
Nec peto, quas quondam petii ſtudioſus, Athenas,
Oppida non Aſiæ, non mihi viſa prius.
Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delicias videam, Nile jocoſe, tuas.
Quod facile eſt, opto ventos, (quis credere poſſet?)
Sarmatis eſt tellus, quam mea vota petunt.
Obligor ut tangam lævi fera litora Ponti,
Quodque ſit à patria jam fuga tarda queror.
Neſcio quo videam poſitos ut in orbe Tomitas,
Exilii facio per mea vota viam.
Seu me diligitis, tantos compeſcite fluctus,
Pronaque ſint noſtræ numina veſtra rati.
Seu magis odiſtis, juſſæ me advertite terræ;
Supplicii pars eſt in regione mori.
Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti,
Auſonios fines cur mea vela vident?
Noluit hoc Cæſar; quid, quem fugat ille, tenetis?
Aſpiciat vultus Pontica terra meos.
Et jubet, & merui; nec quæ damnaverit ille
Crimina, defendi faſve piumve puto.
Si tamen acta Deos nunquam mortalia fallunt,
A culpa facinus ſcitis abeſſe mea.

Immo ita ſi ſcitis, ſi me meus abſtulit error,
Stultaque mens nobis, non ſcelerata fuit;
Quod licet è minimis, domui ſi favimus illi;
Si ſatis Auguſti publica juſſa mihi:
Hoc duce ſi dixi felicia ſecula, proque
Cæſare thura pius Cæſaribuſque dedi;
Si fuit hic animus nobis, ita parcite divi,
Sin minus, alta cadens obruat unda caput:
Fallor? an incipiunt gravidæ evaneſcere nubes?
Victaque mutati frangitur ira maris?
Non caſu vos, ſed ſub conditione vocati,
Fallere quos non eſt, hanc mihi fertis opem.

ELEGIA III.

Ut ex urbe Roma diſceſſerit: nec non Conjugis, & ſuorum lachrymas memorat.

CUM ſubit illius triſtiſſima noctis imago,
Quæ mihi ſupremum tempus in urbe fuit,
Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui,
Labitur ex oculis tunc quoque gutta meis.
Jam prope lux aderat, qua me diſcedere Cæſar
Finibus extremæ juſſerat Auſoniæ.
Nec mens, nec ſpatium, fuerat ſatis apta paran-
Torpuerant longa pectora noſtra mora: [di;
Non mihi ſervorum, comites nec cura legendi,
Non aptæ profugo veſtis, opiſve fuit.
Non aliter ſtupui, quam qui Jovis ignibus ictus
Vivit; & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ:
Ut tamen hanc animi nubem dolor ipſe remo-
Et tandem ſenſus convaluere mei: [vit,
Alloquor extremum mœſtos abiturus amicos,
Qui modo de multis unus & alter erant.
Uxor amans flentem flens acrius ipſa tenebat:
Imbre per indignas uſque cadente genas.
Nata procul Lybicis aberat diverſa ſub oris;
Nec poterat fati certior eſſe mei.
Quocunq; aſpiceres, luctus gemituſq; ſonabant;
Formaque non taciti funeris intus erat.
Fœmina, virq;, meo pueri quoq; funere mœrent,
Inque domo lacrymas angulus omnis habet.

Si licet exemplis in parvo grandibus uti;
Hæc facies Trojæ, cum caperetur, erat.
Jamq; quiescebant voces hominumq; canumque,
Lunaque nocturnos alta regebat equos.
Hanc ego suspiciens, & ab hac Capitolia cernens,
Quæ nostro frustra juncta fuere Lari;
Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
Jamque oculis nunquam templa videnda meis,
Dijq; relinquendi, quos urbs habet alta Quirini,
Este salutati tempus in omne mihi.
Et quanquam fero clypeum post vulnera sumo;
Attamen hanc odiis exonerate fugam:
Cœlestique viro, quis me deceperit error,
Dicite: pro culpa ne scelus esse putet.
Ut quæ sentitis, pœnæ quoque sentiat autor:
Placato possim non miser esse Deo.
Hac prece adoravi superos ego: pluribus uxor,
Singultu medios impediente sonos.
Illa etiam antè lares passis prostrata capillis,
Contigit exstinctos ore tremente focos:
Multaque in adversos effudit verba penates,
Pro deplorato non valitura viro.
Jamq; moræ spatium nox præcipitata negabat,
Versaq; ab axe suo Parrhasis Arctos erat.
Quid facerem? blando patriæ retinebar amore:
Ultima sed jussæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante, Quid urges?
Vel quo festinas ire, vel unde, vide.
Ah quoties certam me sum mentitus habere
Horam, propositæ quæ foret apta viæ?
Ter limen tetigi, ter sum revocatus: & ipse
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe vale dicto, rursus sum multa locutus,
Et quasi discedens oscula summa dedi.
Sæpe eadem mandata dedi, meque ipse fefelli,
Respiciens oculis pignora chara meis. (inquam:
Deniq; quid propero? Scythia est, quo mittimur,
Roma relinquenda est: utraque justa mora est.
Uxor in æternum vivo mihi viva negatur;
Et domus, & fidæ dulcia membra domus:

Quoſque ego dilexi fraterno more ſodales:
O mihi Theſea pectora juncta fide!
Dum licet, amplectar: nunquam fortaſſe licebit
Amplius: in lucro eſt, quæ datur hora, mihi.
Nec mora: ſermonis verba imperfecta relinquo,
Amplectens animo proxima quæque meo.
Dum loquor, & flemus, cœlo nitidiſſimus alto
Stella gravis nobis Lucifer ortus erat.
Dividor haud aliter, quam ſi mea membra relin-
Et pars abrumpi corpore viſa ſuo eſt. [quam:
Sic doluit Priamus tunc, cum in contraria ver-
Ultores habuit proditionis equus. [ſus
Tunc vero exoritur clamor gemituſq; meorum:
Et feriunt mœſtæ pectora nuda manus.
Tunc vero conjux humeris abeuntis inhærens
Miſcuit hæc lacrymis triſtia dicta meis:
Non potes avelli; ſimul hinc, ſimul ibimus am-
Te ſequar, & conjux exulis exul ero. [bo:
Et mihi facta via eſt, & me capit ultima tellus:
Accedam profugæ ſarcina parva rati.
Te jubet à patria diſcedere Cæſaris ira:
Me pietas: pietas hæc mihi Cæſar erit.
Talia tentabat, ſic & tentaverat ante:
Vixque dedit victas utilitate manus.
Egredior (ſive illud erat ſine funere ferri)
Squallidus immiſſis hirta per ora comis.
Illa dolore amens, tenebris narratur obortis
Semianimis media procubuiſſe domo.
Utque reſurrexit, fœdaris pulvere turpi
Crinibus, & gelida membra levavit humo;
Se modo, deſertos modo deploraſſe penates,
Nomen & erepti ſæpe vocaſſe viri:
Nec gemuiſſe minus, quam ſi natæve, meumve
Vidiſſet ſtructos corpus habere rogos:
Et voluiſſe mori, moriendo ponere ſenſus,
Reſpectuque tamen non periiſſe mei.
Vivat, & abſentem (quoniam ſic fata tulerunt)
Vivat & auxilio ſublevet uſque ſuo.
Tingitur oceano cuſtos Erymanthidos Urſæ,
Æquoreaſque ſuo ſidere turbat aquas.

Nos

Nos tamen Ionium non noſtra findimus æquor
Sponte; ſed audaces cogimur eſſe metu.
Me miſerum! quantis nigreſcunt æquora ventis,
Erutaque ex imis fervet arena fretis!
Monte nec inferior proræ puppiq; recurvæ
Inſilit, & pictos verberat unda deos.
Pinea texta ſonant, pulſi ſtridore rudentes,
Aggemit & noſtris ipſa carina malis.
Navita confeſſus gelidum pallore timorem,
Jam ſequitur victus, non regit arte ratem.
Utque parum validus non proficientia rector
Cervicis rigidæ fræna remittit equo;
Sic non quo voluit, ſed quo rapit impetus undæ,
Aurigam video vela dediſſe rati.
Quod niſi mutatas emiſerit Æolus auras,
In loca jam nobis non adeunda ferar.
Nam procul Illyricis læva de parte relictis
Interdicta mihi cernitur Italia.
Deſinat in vetitas, quæſo, contendere terras,
Et mecum magno pareat illa Deo.
Dum loquor, & cupio pariter, timeoq; repelli,
Increpuit quantis viribus unda latus!
Parcite, cærulei vos ſaltem numina ponti,
Infeſtumque mihi ſit ſatis eſſe Jovem.
Vos animam ſævæ feſſam ſubducite morti;
Si modo, qui periit, non periiſſe poteſt.

ELEGIA IV.

Ad amicum, qui etiam in adverſis fidus permanſerat.

O Mihi poſt nullos unquam memorande ſodales,
Et cui præcipue ſors mea viſa ſua eſt!
Attonitum qui me (memini,) chariſſime, primus
Auſus es alloquio ſuſtinuiſſe tuo.
Qui mihi conſilium vivendi mite dediſti,
Cum foret in miſero pectore mortis amor.
Scis bene cui dicam, poſitis pro nomine ſignis;
Officium nec te fallit, amice, tuum.
Hæc mihi ſemper erunt imis infixa medullis,
Perpetuuſque animi debitor hujus ero.

Spiri-

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras
Ibit, & in tepido deſeret oſſa rogo,
Quam ſubeant animo meritorum oblivia noſtro;
Et longa pietas excidat iſta die.
Dii tibi ſint faciles, & opis nullius egentem
Fortunam præſtent, diſſimilemque meæ.
Si tamen hæc navis vento ferretur amico,
Ignoraretur forſitan iſta fides.
Theſea Pirithous non tam ſenſiſſet amicum,
Si non infernas vivus adiſſet aquas.
Ut foret exemplum veri Phocæus amoris,
Fecerunt furiæ, triſtis Oreſta, tuæ.
Si non Euryalus Rutulos cecidiſſet in hoſtes,
Hyrtacidæ Niſi gloria nulla foret.
Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum;
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum juvat, & vultu ridet fortuna ſereno,
Indelibatas cuncta ſequuntur opes;
At ſimul intonuit, fugiunt; nec noſcitur ulli,
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
Atque hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi ſunt propriis cognita vera malis.
Vix duo treſve mihi de tot ſupereſtis amici;
Cætera fortunæ, non mea turba fuit.
Quo magis, o pauci, rebus ſuccurrite lapſis;
Et date naufragio litora tuta meo;
Neve metu falſo nimium trepidate, timentes;
Hac offendatur ne pietate Deus.
Sæpe fidem adverſis etiam laudavit in armis,
Inque ſuis amat hanc Cæſar, in hoſte probat.
Cauſa mea eſt melior; qui non contraria fovi
Arma; ſed hanc merui ſimplicitate fugam.
Invigiles igitur noſtris pro caſibus oro;
Diminui ſi qua numinis ira poteſt.
Scire meos caſus ſi quis deſiderat omnes,
Plus, quam quod fieri res ſinit, ille petit.
Tot mala ſum paſſus, quot in æthere ſidera lucent,
Parvaque quot ſiccus corpora pulvis habet.
Multaque credibili tulimus majora; ratamque,
Quamvis acciderint, non habitura fidem.

Pars etiam mecum quædam moriatur oportet:
Meque velim possit dissimulante tegi.
Si vox infragilis, pectus mihi firmius ære,
Pluraque cum linguis pluribus ora forent:
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis,
Materia vires exsuperante meas.
Pro duce Neritio docti mala nostra poetæ
Scribite: Neritio nam mala plura tuli.
Ille brevi spatio multis erravit in annis
Inter Dulichias Iliacasque domos:
Nos freta sideribus totis distantia mensos
Detulit in Geticos Cæsaris ira sinus.
Ille habuit fidamq; manum, socioq; fideles:
Me profugum comites deseruere mei.
Ille suam lætus patriam victorque petebat:
A patria fugio victus & exul ego.
Nec mihi Dulichium domus est, Ithaceve, Same-[ve,
(Pœna quibus non est grandis abesse locis)
Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
Montibus, imperii Roma deumque locus.
Illi corpus erat durum, patiensque laborum:
Invalidæ vires, ingenuæque mihi.
Ille erat assidue sævis agitatus in armis:
Assuetus studiis mollibus ipse fui.
Me Deus oppressit nullo mala nostra levante:
Bellatrix illi diva ferebat opem.
Cumq; minor Jove sit tumidis qui regnat in undis;
Illum Neptuni, me Jovis ira premit.
Adde, quod illius pars maxima picta laborum:
Ponitur in nostris fabula nulla malis.
Denique quæsitos tetigit tamen ille penates.
Quæque diu petiit, contigit arva tamen:
At mihi perpetuo patria tellure carendum est,
Ni fuerit læsi mollior ira Dei.

ELEGIA V.

Ad uxorem, cujus fidem & amorem prædicat.

NEC tantum Clario Lyde dilecta poetæ,
Nec tantum Coo Battis amata suo est;

Pectori-

Pectoribus quantum tu noſtris uxor inhæres,
Digna minus miſero, non meliore viro.
Te mea, ſuppoſita veluti trabe, fulta ruina eſt:
Si quid adhuc ego ſum, muneris omne tui eſt.
Tu facis, ut ſpolium non ſim; nec nuder ab illis,
Naufragii tabulas qui petiere mei.
Utq; rapax, ſtimulante fame, cupiduſq; cruoris
Incuſtoditum captat ovile lupus:
Aut ut edax vultur corpus circumſpicit, ecquod
Sub nuda poſitum cernere poſſit humo:
Sic meâ neſcio quis male fidus rebus acerbis
In bona venturus, ſi paterere, fuit.
Hunc tua per fortes virtus ſubmovit amicos:
Nulla quibus reddi gratia digna poteſt.
Ergo quam miſero, tam vero teſte probaris:
Hic aliquod pondus ſi modo teſtis habet.
Nec probitate tua prior eſt aut Hectoris uxor,
Aut comes extincto Laodamia viro.
Tu ſi Mæonium vatem ſortita fuiſſes;
Penelopes eſſet fama ſecunda tuæ.
Sive tibi hoc debes, nullo pia facta magiſtro,
Cumque nova mores ſunt tibi luce dati:
Fœmina ſeu princeps omnes tibi culta per annos,
Te docet exemplum conjugis eſſe bonæ;
Aſſimilemque ſui longa aſſuetudine fecit:
Grandia ſi parvis aſſimilare licet. [vires,
Hei mihi non magnas quod habent mea carmina
Noſtraque ſunt meritis ora minora tuis!
Si quid & in nobis vivi fuit ante vigoris,
Extinctum longis excidit omne malis.
Prima locum ſanctas Heroidas inter haberes:
Prima bonis animi conſpicerere tui.
Quantumcunq; tamen præconia noſtra valebunt,
Carminibus vives tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

Ad amicos, qui ejus imaginem auro inſculptam habebant.

SI quis habes noſtris ſimiles in imagine vultus,
Deme meis hederas, Bacchica ſerta, comis.

Iſta

Iſta decent lætos felicia ſigna poetas;
Temporibus non eſt apta corona meis.
Hæc tibi diſſimulas, ſentis tamen, optime, dici;
In digito qui me ferſque referſque tuo.
Effigiemque meam fulvo complexus in auro,
Cara relegati, quæ potes, ora vides;
Quæ quoties ſpectas, ſubeat tibi dicere forſan,
Quam procul à nobis Naſo ſodalis abeſt!
Grata tua eſt pietas: ſed carmina major imago
Sunt mea: quæ mando qualiacunque legas.
Carmina mutatas hominum dicentia formas,
Infelix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego diſcedens, ſicut bona multa meorum,
Ipſe mea poſui mœſtus in igne manu.
Utque cremaſſe ſuum fertur ſub ſtipite natum
Theſtias, & melior matre fuiſſe ſoror:
Sic ego non meritos, mecum peritura libellos
Impoſui rapidis viſcera noſtra rogis.
Vel quod eram Muſas, ut crimina noſtra, peroſus,
Vel quod adhuc creſcens, & rude carmen erat.
Quæ quoniam nonſunt penitus ſublata, ſed extant,
(Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reor;)
Nunc precor ut vivant, & non ignava legentem
Otia delectent, admoneantque mei.
Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo;
Neſciat his ſummam ſi quis abeſſe manum.
Ablatum mediis opus eſt incudibus illud:
Defuit & ſcriptis ultima lima meis:
Et veniam pro laude peto; laudatus abunde,
Non faſtiditus ſi tibi, lector, ero.
Hos quoque ſex verſus in prima fronte libelli
Si præponendos eſſe putabis, habe:
Orba parente ſuo quicunq; volumina tangis,
His ſaltem veſtra detur in urbe locus.
Quoq; magis faveas, non hæc ſunt edita ab illo;
Sed quaſi de domini funere rapta ſui.
Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, ſi licuiſſet, erat.

ELEGIA VII.

In Amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat.

IN caput alta ſuum labentur ab æquore retro
Flumina; converſis Solque recurret equis.
Terra feret ſtellas, cœlum findetur aratro:
Unda dabit flammas; & dabit ignis aquas:
Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt:
Parſque ſuum mundi nulla tenebit iter:
Omnia jam fient, fieri quæ poſſe negabam;
Et nihil eſt, de quo non ſit habenda fides.
Hæc ego vaticinor, quia ſum deceptus ab illo,
Laturum miſero quem mihi rebar opem.
Tantane te, fallax, cepere oblivia noſtri,
Afflictumque fuit tantus adire timor;
Ut neque reſpiceres, nec ſolarere jacentem,
Dure, nec exequias proſequerere meas?
Illud amicitiæ ſanctum & venerabile nomen
Re tibi pro vili, ſub pedibuſque jacet.
Quid fuit ingenti proſtratum mole ſodalem
Viſere, & alloquii parte levare tui?
Inque meo ſi non lacrymas dimittere caſu,
Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
Idque quod ignoti faciunt, valedicere ſaltem?
Et vocem populi, publicaque ora ſequi?
Deniq; lugubres vultus nunquamq; videndos,
Cernere ſupremo, dum licuitque die?
Dicendumq; ſemel toto non amplius ævo
Accipere, & parili reddere voce, Vale?
At fecere alii, nullo mihi fœdere juncti,
Et lacrymas animi ſigna dedere ſui.
Quid, niſi convictu cauſiſque valentibus eſſem,
Temporis & longi junctus amore tibi?
Quid, niſi tot luſus, & tot mea ſeria noſſes,
Tot noſſem luſus ſeriaque ipſe tua?
Quid, ſi duntaxat Romæ mihi cognitus eſſes,
Aſcitus toties in genus omne joci?
Cunctane in æquoreos abierunt irrita ventos?
Cunctane Lethæis merſa feruntur aquis?
Non ego te genitum placida reor urbe Quirini,
Urbe, meo quæ jam non adeunda pede eſt.

Sed

Sed ſcopulis Ponti, quos hæc habet ora, ſiniſtri,
Inque feris Scythiæ Sarmaticiſque jugis.
Et tua ſunt ſilicis circum præcordia venæ:
Et rigidum ferri ſemina pectus habet.
Quæque tibi tenero quondam ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera, tigris erat.
Aut mala noſtra minus quam nunc, aliena puta-
Duritiæque mihi non agerere reus. [res,
Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoq; damnis,
Ut careant numeris tempora prima ſuis;
Effice peccati ne ſim memor hujus, & illo
Officium ut laudem, quo queror, ore tuum.

Elegia VIII.

Ad amicum, quod vulgus fortunam ſequatur.

DEtur inoffenſæ vitæ tibi tangere metam,
Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
Atque utinam pro te poſſent mea vota valere,
Quæ pro me duros non tetigere Deos.
Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.
Aſpicis ut veniant ad candida tecta columbæ;
Accipiat nullas ſordida turris aves.
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam:
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.
Utque comes radios per ſolis euntibus umbra eſt
Cum latet hic preſſus nubibus, illa fugit:
Mobile ſic ſequitur fortunæ lumina vulgus;
Quæ ſimul inducta nube teguntur, abit.
Hæc precor ut poſſint ſemper tibi falſa videri
Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
Dum ſtetimus, turbæ quantum ſatis eſſet, habeba
Nota quidem, ſed non ambitioſa, domus.
At ſimul impulſa eſt, omnes timuere ruinam,
Cautaque communi terga dedere fugæ.
Sæva nec admiror metuunt ſi fulmina, quorun
Ignibus afflari proxima quæque ſolent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicu
Quamlibet inviſo Cæſar in hoſte probat;

Nec ſolet irafci (neq; enim moderatior alter)
Cum quis in adverſis, ſi quid amavit, amat.
De comite Argolico poſtquam cognovit Oreſtem,
Narratur Pyladen ipſe probaſſe Thoas.
Quæ fuit Actoridæ cum magno ſemper Achille,
Laudari ſolita eſt Hectoris ore fides.
Quod pius ad manes Theſeus comes iret amico,
Tartareum dicunt indoluiſſe deum.
Euryali Niſique fide tibi, Turne, relata,
Credibile eſt lacrymis immaduiſſe genas.
Est etiam miſeris pietas: & in hoſte probatur.
Hei mihi, quam paucos hæc mea dicta movent!
Hic ſtatus, hæc rerum nunc eſt fortuna mearum,
Debeat ut lacrymis nullus adeſſe modus.
At mea ſint proprio quamvis mœſtiſſima caſu
Pectora, profectu facta ſerena tuo.
Hoc tibi venturum jam tum, chariſſime, vidi,
Ferret adhuc iſtam cum minor aura ratem.
Sive aliquod morum, ſeu vitæ labe carentis
Eſt pretium; nemo pluris emendus erat.
Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes;
Quælibet eloquio ſit bona cauſa tuo.
His ego commotus dixi tibi protinus ipſi,
Scena manet dotes grandis, amice, tuas.
Hoc mihi non ovium fibræ, tonitruſve ſiniſtri,
Linguave ſervatæ pennave dixit avis.
Augurium ratio eſt, & conjectura futuri:
Hoc divinavi, notitiamque tuli.
Quæ quoniam vera eſt; tota mihi mente, tibiq;
Gratulor, ingenium non latuiſſe tuum.
At noſtrum tenebris utinam latuiſſet in imis:
Expediit ſtudiis lumen abeſſe meis.
Utque tibi proſunt artes, facunde, ſeveræ;
Diſſimiles illis ſic nocuere mihi.
Vita tamen tibi nota mea eſt; ſcis artibus illis
Autoris mores abſtinuiſſe ſui.
Scis vetus hoc juveni luſum mihi carmen; & [iſtos
Ut non laudandos, ſic tamen eſſe jocos.
Ergo ut defendi nullo mea poſſe colore,
Sic excuſari crimina poſſe puto.

Qua

Qua potes excuſa, nec amici defere cauſam:
Quo pede cœpiſti, ſic bene ſemper eas.

Elegia IX.

Navem laudat, quam in Corinthiaco Sinu habuit.

EST mihi, ſitq; precor, flavæ tutela Minervæ
Navis, & à picta caſſide nomen habet.
Sive opus eſt velis: minimam bene currit ad auram;
Sive opus eſt remo, remige carpit iter.
Nec comites volucri contenta eſt vincere curſu:
Occupat egreſſas qualibet arte rates.
Et patitur fluctus, fertque aſſilientia longe
Æquora, nec ſævis victa madeſcit aquis.
Illa Corinthiacis primum mihi cognita terris
Fida manet trepidæ duxque comeſque fugæ;
Perque tot eventus, & iniquis concita ventis
Æquora, Palladio numine tuta fuit.
Nunc quoq; tuta, precor, vaſti ſecet oſtia Ponti,
Quaſque petit, Getici litoris intret aquas.
Quæ ſimul Æoliæ mare me deduxit in Helles,
Et longum tenui limite fecit iter:
Fleximus in lævum curſus, & ab Hectoris urbe
Venimus in portus, Imbria terra, tuos.
Inde levi vento Zerynthia litora nactis,
Threiciam tetigit feſſa carina Samon.
Saltus ab hac contra brevis eſt Stantira petenti.
Hac dominum tenus eſt illa ſecuta ſuum.
Nam mihi Biſtonios placuit pede carpere campos:
Helleſpontiacas illa reliquit aquas.
Dardaniamq; petit auctoris nomen habentem,
Et te ruricola Lampſace tuta Deo.
Quaq; per anguſtas male vectæ virginis undas,
Seſton Abydena ſeparat urbe fretum.
Inde Propontiacis hærentem Cyzicon oris,
Cyzicon Æmoniæ nobile gentis opus.
Quaque tenent ponti Byſantia litora fauces;
Hic locus eſt gemini janua vaſta maris.
Hæc, precor, evincat, propulſaq; fortibus Auſtris
Tranſeat inſtabiles ſtrenua Cyaneas,

Enio-

Eniocoſque ſinus, & ab his per Apollinis ur-
Vecta ſub Anchiali mœnia findat iter. [bem,
Unde Meſembriacos portus, & Odeſſon, & arces
Prætereat dictas nomine, Bacche, tuo.
Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugos conſtituiſſe lares.
A quibus adveniat Miletida ſoſpes ad urbem,
Offenſi quo me contulit ira Dei.
Hæc ſi contigerint, meritæ cadat agna Minervæ;
Non facit ad noſtras hoſtia major opes.
Vos quoq; Tyndaridæ, quos hæc colit inſula, fra-
Mite, precor, duplici numen adeſte rati. [tres,
Altera namque parat Symplegadas ire per altas;
Scindere Biſtonias altera puppis aquas.
Vos facite ut ventos, loca cum diverſa petamus,
Illa ſuos habeat, nec minus iſta ſuos.

ELEGIA X.

Ad Lectorem; quod in itinere hunc primum Librum confecerit.

LItera quæcunque eſt toto tibi lecta libello,
Eſt mihi ſollicito tempore facta viæ.
Aut hæc me, gelido tremerem cum menſe De-
Scribentem mediis Adria vidit aquis; [cembri,
Aut poſtquam bimarem curſu ſuperavimus Iſth-
Alteraq; eſt noſtræ ſumpta carina fugæ. [mon;
Quod facerem verſus inter fera murmura Ponti,
Cycladas Ægeas obſtupuiſſe puto.
Ipſe ego nunc miror, tantis animique mariſq;
Fluctibus, ingenium non cecidiſſe meum.
Seu ſtupor huic ſtudio, ſive eſt inſania nomen,
Omnis ab hac cura mens relevata mea eſt.
Sæpe ego nimboſis dubius jactabar ab hœdis;
Sæpe minax Steropes ſidere pontus erat.
Fuſcabatq; diem cuſtos Erymanthidos Urſæ;
Aut Hyadas ſævis auxerat Auſter aquis.
Sæpe maris pars intus erat; tamen ipſe trementi
Carmina ducebam qualiacunque manu.
Nunc quoq; contenti ſtrident Aquilone rudentes;
Inque modum tumuli concava ſurgit aqua.

Ipſe

Ipſe gubernator tollens ad ſidera palmas,
Expoſcit votis, immemor artis, opem.
Quocunq; aſpexi, nihil eſt niſi mortis imago
Quam dubia timeo mente, timenſque preco:
Contingam portum, portu terrebor ab ipſo:
Plus habet infeſta terra timoris aqua.
Nam ſimul inſidiis hominum pelagique laboro;
Et faciunt geminos enſis & unda metus.
Ille meo vereor ne ſperet ſanguine prædam,
Hæc titulum noſtræ mortis habere velit.
Barbara pars læva eſt avidæ ſubſtructa rapinæ,
Quam cruor, & cædes, bellaq; ſemper habent.
Cumque ſit hybernis agitatum fluctibus æquor,
Pectora ſunt ipſo turbidiora mari.
Quo magis his debes ignoſcere, candide Lector,
Si ſpe ſint (ut ſunt) inferiora tua. [tis:
Non hæc in noſtris (ut quondam) ſcribimus hor-
Nec conſuete meum lectule corpus habes.
Jactor in indomito, brumali luce, profundo;
Ipſaque cæruleis charta feritur aquis.
Improba pugnat hyems; indignaturque, quod
Scribere, ſe rigidas incutiente minas. [auſim
Vincat hyems hominem; ſed eodem tempore,
Ipſe modum ſtatuam carminis, illa ſui. [quæſo,

P. OVID. NASONIS
De TRISTIBUS Lib. II.

Elegia I.

Ad Auguſtum Cæſarem.

QUid mihi vobiſcum eſt, infelix cura, libelli,
Ingenio perii qui miſer ipſe meo?
Cur modo damnatas repeto mea crimina Muſas?
An ſemel eſt pœnam commeruiſſe parum?
Carmina fecerunt, ut me cognoſcere vellent
Omine non fauſto fœmina virque meo:
Carmina fecerunt, ut me moreſque notaret
Jampridem inviſa Cæſar ab arte meos. De-

Deme mihi ſtudium, vitæ quoq; crimina demes;
Acceptum refero verſibus eſſe nocens.
Hoc pretium vitæ vigilatorumque laborum
Cepimus: ingenio eſt pœna reperta meo.
Si ſaperem, doctas odiſſem jure ſorores,
Numina cultori pernicioſa ſuo.
At nunc (tanta meo comes eſt inſania morbo)
Saxa meum refero rurſus ad icta pedem.
Scilicet ut victus repetit gladiator arenam,
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas;
Forſitan ut quondam Teuthrantia regna tenenti,
Sic mihi res eadem vulnus opemque feret:
Muſaq; quæ movit, motam quoq; leniet iram.
Exorant magnos carmina ſæpe Deos.
Ipſe quoq; Auſonias Cæſar matreſq; nuruſque
Carmina turrigeræ dicere juſſit Opi.
Juſſerat & Phœbo dici, quo tempore ludos
Fecit; quos ætas aſpicit una ſemel.
His, precor, exemplis tua nunc, mitiſſime Cæſar,
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem juſta eſt, nec me meruiſſe negabo;
Non adeo noſtro fugit ab ore pudor.
Sed, niſi peccaſſem, quid tu concedere poſſes?
Materiam veniæ ſors tibi noſtra dedit.
Si, quoties peccant homines, ſua fulmina mittat
Jupiter, exiguo tempore inermis erit.
Nunc ubi detonuit, ſtrepituque exteruit orbem,
Purum diſcuſſis aera reddit aquis.
Jure igitur genitorq; Deum rectorque vocatur;
Jure capax mundus nil Jove majus habet.
Tu quoque, cum patriæ rector dicare paterque,
Utere more Dei nomen habentis idem.
Idq; facis; nec te quiſquam moderatius unquam
Imperii potuit fræna tenere ſui.
Tu veniam Partho ſuperato ſæpe dediſti,
Non conceſſurus quam tibi victor erat.
Divitiis etiam multos, & honoribus auctos
Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
Quæque dies bellum, belli tibi ſuſtulit iram,
Parſque ſimul templis utraque dona tulit.

Utque

Utque tuus gaudet miles, qui vicerit hoſtem:
Sic, cur ſe victum gaudeat, hoſtis habet.
Cauſa mea eſt melior, qui nec contraria dicor
Arma, nec hoſtiles eſſe ſecutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina juro,
Per te præſentem conſpicuumque Deum,
Hunc animum faviſſe tibi, vir maxime, meque
Qua ſola potui, mente fuiſſe tuum.
Optavi peteres cœleſtia ſidera tarde;
Parſque fui turbæ parva precantis idem.
Et pia thura dedi pro te, cumque omnibus unus
Ipſe quoque adjuvi publica vota meis.
Quid referam libros illos quoque crimina noſtra,
Mille locis plenos nominis eſſe tui?
Inſpice majus opus, quod adhuc ſine fine reliqui,
In non credendos corpora verſa modos.
Invenies veſtri præconia nominis illic;
Invenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus major fit gloria; nec quo,
Ut major fiat, creſcere poſſit, habet.
Fama Jovis ſupereſt; tamen hunc, ſua facta re-
Et ſe materiam carminis eſſe, juvat. (ferri,
Cumque Gigantei memorantur prælia belli;
Credibile eſt, lætum laudibus eſſe ſuis.
Te celebrant alii, quanto decet ore; tuaſque
Ingenio laudes uberiore canunt.
Sed tamen, ut fuſo taurorum ſanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore Deus.
Ah! ferus, & nobis nimium crudeliter hoſtis,
Delicias legit qui tibi cunque meas.
Carmina ne noſtris ſic te venerantia libris,
Judicio poſſint candidiore legi.
Eſſe ſed irato quis te mihi non inimicus?
Vix tunc ipſe mihi non inimicus eram.
Cum cœpit quaſſata domus ſubſidere, partes
In proclinatas omne recumbit onus.
Cunctaque fortuna rimam faciente dehiſcunt:
Ipſa ſuo quædam pondere tracta ruunt.
Ergo hominum quæſitum odium mihi carmine;
Debuit, eſt vultus turba ſecuta tuos. [quæque

(At memini) vitamq; meam moresq; probabas,
Illo, quem dederas, prætereuntis equo.
Quod si non prodest, & honesti gloria nulla
Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
Nec male commissa est nobis fortuna reorum,
Usque decem decies inspicienda viris:
Res quoque privatas statui sine crimine judex,
Deque mea fassa est pars quoque justa fide.
Me miserum! potui, si non extrema nocerent,
Judicio tutus non semel esse tuo.
Ultima me perdunt; imoq; sub æquore mergit
Incolumem toties una procella ratem.
Nec mihi pars nocuit de gurgite parva; sed omnes
Presssere hoc fluctus Oceanusque caput.
Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi est?
Inscius Actæon vidit sine veste Dianam,
Præda suis canibus non minus ille fuit.
Scilicet I ne superis etiam fortuna luenda est;
Nec veniam, læso numine, casus habet.
Illa nostra die, qua me malus abstulit error,
Parva quidem periit, sed sine labe, domus:
Sic quoque parva tamen, patrio dicatur ut ævo
Clara, nec illius nobilitate minor:
Et nequ tiis, nec paupertate notanda est;
Unde ut in neutrum conspiciendus eques.
Sit quoq; nostra domus vel censu parva, vel ortu,
Ingenio certe non latet illa meo:
Quo videar quamvis nimium juveniliter usus,
Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbaque doctorum Nasonem novit, & audet
Non fastiditis annumerare viris.
Corruit hæc igitur Musis accepta sub uno,
Sed non exiguo, crimine lapsa domus.
Atque ea sic lapsa est, ut surgere, si modo læsa
Ematuruerit Cæsaris ira, queat:
Cujus in eventu pœnæ clementia tanta est,
Ut fuerit nostro lenior ira metu.
Vita data est, citraque necem tua constitit ira,
O Princeps parcas viribus usque tuis.

Insuper accedunt, te non adimente, paternæ
(Tanquam vita parum muneris esset) opes.
Nec mea decreto damnasti facta Senatus,
Nec mea secreto judice jussa fuga est.
Tristibus invectus verbis (ita principe dignum est,)
Ultus es offensas, ut decet, ipse tuas.
Adde quod edictum, quamvis immite, minaxq;,
Attamen in pœnæ nomine lene fuit:
Quippe relegatus, non exul dicor in illo,
Parcaque fortunæ sunt tibi verba meæ.
Nulla quidem sano gravior, mentisque potenti
Pœna est, quam tanto displicuisse viro.
Sed SOLET interdum fieri placabile numen,
Nube solet pulsa candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratam vitibus ulmum,
Quæ fuerat sævo fulmine tacta Jovis.
Ipse licet sperare vetes, sperabimus: atque
Hoc unum fieri te prohibente potest.
Spes mihi magna subit, cum te, mitissime Cæsar,
Spes mihi, respicio cum mea facta, cadit.
Et veluti ventis agitantibus æquora, non est
Æqualis rabies continuusque furor;
Sed modo subsidunt, intermissique sileſcunt,
Vimque putes illos deposuisse suam:
Sic abeunt, redeuntque, mei variantque timores;
Et spem placandi dantque negantque tui.
Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabuntq;
Tempora, Romanum si modo nomen amant;
Per patriam, quæ te tuta & secura parente est,
Cujus & in populo pars ego nuper eram;
Sic tibi, quem semper factis animoque mereris,
Reddatur gratæ debitus urbis amor.
Livia sic tecum sociales impleat annos;
Quæ, nisi te, nullo conjuge digna fuit:
Quæ si non esset, cœlebs te vita deceret,
Nullaque, cui posses esse maritus, erat.
Sospite sic te sit natus quoque sospes, & olim
Imperium regat hoc cum seniore senex.
Ut faciantque tui sidus juvenile nepotes,
Per tua, perque tui facta parentis eant.

Sic

Sic assueta tuis semper victoria castris,
Nunc quoque se præstet, notaque signa petat;
Ausoniumque ducem solitis circumvolet alis,
Ponat & in nitida laurea serta coma,
Per quem bella geris, cujus nunc corpore pugnas,
Auspicium cui das grande, Deosque tuos,
Dimidioque tui præsens, & respicis urbem,
Dimidio procul es, sævaque bella geris;
Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste,
Inque coronatis fulgeat altus equis:
Parce, precor, fulmenque tuum, fera tela, recon-
Heu nimium misero cognita tela mihi! [de:
Parce, pater patriæ; nec nominis immemor hu-
Olim placandi spem mihi tolle tui. [jus,
Non precor, ut redeam; quamvis majora petitis
Credibile est magnos sæpe dedisse deos.
Mitius exsilium si das propiusque roganti,
Pars erit è pœna magna levata mea.
Ultima perpetior, medios projectus in hostes:
Nec quisquam patria longius exul abest.
Solus ad egressus missus septemplicis Istri,
Parrhasiæ gelido virginis axe premor.
Jazyges, & Colchi, Metereaque turba, Getæque,
Danubii mediis vix prohibentur aquis.
Cumque alii causa tibi sint graviore fugati;
Ulterior nulli, quam mihi, terra data est.
Longius hac nihil est, nisi tantum frigus & hostis,
Et maris adstricto quæ coit unda gelu.
Hactenus Euxini pars est Romana sinistri:
Proxima Basternæ Sauromatæque tenent.
Hæc est Ausonio sub jure novissima, vixque
Hæsit in imperii margine terra tui.
Unde precor supplex, ut nos in tuta releges:
Ne sit cum patria pax quoque adempta mihi:
Ne timeam gentes, quas non bene submovet Ister:
Neve tuus possim civis ab hoste capi.
Fas prohibet Latio quenquam de sanguine natum
Cæsaribus salvis barbara vincla pati. [ror;
Perdiderint cum me duo crimina, carmen & er-
Alterius facti culpa silenda mihi est.

Nam tanti non ſum, renovem ut tua vulnera, Cæſar,
Quem nimio plus eſt indoluiſſe ſemel.
Altera pars ſupereſt: qua turpi crimine læſus,
Arguor obſcœni doctor adulterii.
Fas ergo eſt aliquâ cœleſtia pectora falli,
Et ſunt notitiâ multa minora tua;
Utque deos cœlumque ſimul ſublime tuenti,
Non vacat exiguis rebus adeſſe Jovi:
A te pendentem ſic dum circumſpicis orbem,
Effugiunt curas inferiora tuas.
Scilicet imperii princeps ſtatione relicta
Imparibus legeres carmina facta modis?
Non ea te moles Romani nominis urget,
Inque tuis humeris tam leve fertur onus;
Luſibus ut poſſis advertere numen ineptis,
Excutiaſque oculis otia noſtra tuis.
Nunc tibi Pannonia eſt, nunc Illyris ora domanda,
Rhetica nunc præbent, Thraciaq; arma metum.
Nunc petit Armenius pacem, nunc porrigit arcus
Parthus eques, ſimida captaque ſigna manu.
Nunc te prole tua juvenem Germania ſentit;
Bellaque pro magno Cæſare Cæſar agit.
Denique ut in tanto, quantum non extitit unquam,
Corpore, pars nulla eſt, quæ caret imperio;
Urbs quoque te, & legum laſſat tutela tuarum,
Et morum, ſimiles quos cupis eſſe tuis.
Non tibi contingunt, quæ gentibus otia præſtas;
Bellaque cum multis irrequieta geris.
Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum,
Unquam te noſtros evoluiſſe jocos.
At ſi (quod mallem) vacuus fortaſſe fuiſſes,
Nullum legiſſes crimen in arte mea.
Illa quidem fateor frontis non eſſe ſeveræ
Scripta, nec à tanto principe digna legi;
Non tamen idcirco legum contraria juſſis
Sunt ea; Romanas erudiuntque nurus.
Neve quibus ſcribam poſſis dubitare, libellus
Quatuor hos verſus è tribus unus habet.
Eſte procul vittæ tenues, inſigne pudoris;
Quæque tegis medios inſtita longa pedes:

Nil, niſi legitimum, conceſſaque furta, canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigidas ſubmovimus arte,
Quas ſtola contingi, vittaque ſumpta vetat?
At matrona poteſt alienis artibus uti;
Quodque trahat, quamvis non deceatur, habet.
Nil igitur matrona legat; quia carmine ab omni
Ad delinquendum doctior eſſe poteſt.
Quodcunque attigerit (ſiqua eſt ſtudioſa ſiniſtri)
Ad vitium mores inſtruit inde ſuos.
Sumpſerit annales, (nil eſt hirſutius illis)
Facta eſt unde parens Ilia, nempe leget;
Sumpſerit Æneadem, genetrix ubi prima requi-
Æneadum genetrix unde ſit alma Venus. [ret;
Perſequar inferius (modo ſi licet ordine ferri)
Poſſe nocere animis carminis omne genus.
Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit.
Nil prodeſt, quod non lædere poſſit idem.
Igne quid utilius? Si quis tamen urere tecta
Comparat, audaces inſtruit igne manus.
Eripit interdum, modo dat medicina ſalutem:
Quæque juvat monſtrat, quæque ſit herba no-
Et latro, & cautus præcingitur enſe viator, [cens.
Ille ſed inſidias, hic ſibi portat opem.
Diſcitur innocuas ut agat facundia cauſas:
Protegit hæc ſontes, immeritoſque premit.
Sic igitur carmen, rectâ ſi mente legatur,
Conſtabit nulli poſſe nocere meum.
Et tandem vitium quicunq; hinc concipit, errat;
Et nimium ſcriptis arrogat ille meis.
Ut tamen hoc fatear; ludi quoque ſemina præ-
Nequitiæ; tolli tota theatra jube: [bent
Peccandi cauſam quam multis ſæpe dederunt
Martia, cum durum ſternit arena ſolum!
Tollatur Circus; non tuta licentia Circi eſt:
Hic ſedet ignoto juncta puella viro.
Cum quædam ſpatientur in hac, ut amator eadem
Conveniat, quare porticus ulla patet?
Quis locus eſt templis auguſtior? hæc quoque
In culpam ſi qua eſt ingenioſa ſuam. [vitet,

Cum ſteterit Jovis æde, Jovis ſuccurret in æde,
Quam multas matres fecerit ille Deus.
Proxima adoranti Junonis templa ſubibit,
Pellicibus multis indoluiſſe Deam.
Pallade conſpecta, natum de crimine virgo
Suſtulerit quare quærit Erichthonium.
Venerit in magni templum tua munera Martis:
Stat Venus ultori juncta viro ante fores.
Iſidis æde ſedens, cur hanc Saturnia quæret
Egerit Ionio Boſphorioque mari.
In Venerem Anchiſes, in Lunam Latmius heros,
In Cererem Jaſius, qui referatur, erit.
Omnia perverſas poſſunt corrumpere mentes:
Stant tamen illa ſuis omnia tuta locis.
Et procul à ſcripta ſolis meretricibus arte
Submovet ingenuas pagina prima manus.
Quæcunque irrumpit, qua non ſinit ire ſacerdos,
Protinus hæc vetiti criminis acta rea eſt.
Non tamen eſt facinus verſus evolvere molles:
Multa licet caſtæ non facienda legant.
Sæpe ſupercilii nudas matrona ſeveri,
Et Veneris ſtantes ad genus omne, videt.
Corpora Veſtales oculi meretricia cernunt:
Nec domino pœnæ res ea cauſa fuit.
At quare in noſtra nimia eſt laſcivia Muſa?
Curve meus cuiquam ſuadet amare liber?
Nil niſi peccatum, manifeſtaque culpa fatenda
Pœnitet ingenii, judiciique mei. [eſt.
Cur non Argolicis potius quæ concidit armis,
Vexata eſt iterum carmine Troja meo?
Cur tacui Thebas, & mutua vulnera fratrum?
Et ſeptem portas ſub duce quamque ſuo?
Non mihi materiam bellatrix Roma negabat:
Et pius eſt patriæ facta referre labor.
Denique, cum meritis impleveris omnia, Cæſar,
Pars mihi de multis una canenda fuit.
Utque trahunt oculos radiantia lumina ſolis:
Traxiſſent animum ſic tua facta meum.
Arguor immerito: tenuis mihi campus aratur:
Illud erat magnæ fertilitatis opus.

Non

Non ideo debet pelago ſe credere, ſi qua
Audeat exiguo ludere cymba lacu.
Forſan & hoc dubitem, numeris levioribus aptus
Sim ſatis, in parvos ſufficiamque modos.
At ſi me jubeas domitos Jovis igne gigantes
Dicere, conantem debilitabit opus.
Divitis ingenii eſt immania Cæſaris acta
Condere, materia ne ſuperetur opus.
Et tamen auſus eram: ſed detrectare videbar;
Quodque nefas, damno viribus eſſe tuis.
Ad leve rurſus opus, juvenilia carmina, veni:
Et falſo movi pectus amore meum.
Non equidem vellem: ſed me mea fata trahebant:
Inque meas pœnas ingenioſus eram.
Hei mihi cur didici? cur me docuere parentes?
Literaque eſt oculos ulla morata meos?
Hæc tibi me inviſum laſcivia fecit, ob artes,
Quas ratus es vetitos ſollicitare toros.
Sed neque me nuptæ didicerunt furta magiſtro:
Quodque parum novit, nemo docere poteſt.
Sic ego delicias, & mollia carmina feci,
Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
Nec quiſquam eſt adeo media de plebe maritus,
Ut dubius vitio ſit pater ille meo.
Crede mihi, diſtant mores à carmine noſtro:
Vita verecunda eſt, muſa jocoſa mea.
Magnaque pars mendax operum eſt & ficta meo-
Plus ſibi permiſit compoſitore ſuo. [rum.
Nec liber indicium eſt animi: ſed honeſta volun-
Plurima mulcendis auribus apta refert. [tas
Accius eſſet atrox, conviva Terentius eſſet,
Eſſent pugnaces qui fera bella canunt.
Denique compoſui teneros non ſolus amores:
Compoſito pœnas ſolus amore dedi.
Quid niſi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit Lyrici Teïa Muſa ſenis?
Lesbia quid docuit Sappho, niſi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
Nec tibi, Battiade, nocuit, quod ſæpe legenti
Delicias verſu faſſus es ipſe tuas.

Fabula jucundi nulla eſt ſine amore Menandri:
Et ſolet hæc pueris virginibuſque legi.
Ilias ipſa quid eſt, niſi turpis adultera, de qua
Inter amatorem pugna virumque fuit?
Quid prius eſt illi flammâ Chryſeïdos, aut quæ
Fecerat iratos rapta puella duces?
Aut quid Odyſſea eſt, niſi fœmina propter amo-
Dum vir abeſt, multis una petita procis? [rem,
Quis niſi Mæonides Venerem Martemq; ligatos
Narrat in obſcœno corpora prenſa toro?
Unde niſi indicio magni ſciremus Homeri,
Hoſpitis igne duas incaluiſſe Deas?
Omne genus ſcripti gravitate tragœdia vincit:
Hæc quoque materiam ſemper amoris habet.
Nam quid in Hippolyto eſt, niſi ſævæ flamma no-
Nobilis eſt Canace fratris amore ſui. [vercæ?
Quid? non Tantalides, agitante Cupidine currus,
Piſæam Phrygiis vexit eburnus equis?
Tingeret ut ferrum natorum ſanguine mater,
Concitus à læſo fecit amore dolor.
Fecit amor ſubitas volucres cum pellice regem;
Quæque ſuum luget nunc quoque mater Ityn.
Si non Aeropen frater ſceleratus amâſſet,
Averſos ſolis non legeremus equos;
Impia nec tragicos tetigiſſet Scylla cothurnos,
Ni patrium crinem deſecuiſſet amor.
Qui legis Electran, & egentem mentis Oreſtem,
Ægyſthi crimen Tyndaridoſque legis.
Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ,
Quem letho fallax hoſpita pæne dedit?
Quid loquar Hermionem? quid te Schœneia vir-
Teque Mycenæo Phœbas amata duci? [go?
Quid Danaen, Danaique nurus? matremq; Lyæi?
Alcmenam, & noctes, quæ coïere, duas?
Quid generum Peliæ? quid Theſea? quid ve Pelaſ-
Iliacam tetigit qui rate primus humum? [gum
Huc Iole, Pyrrhique parens, huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas, Iliadeſque puer.
Tempore deficiar, tragicos ſi perſequar ignes;
Vixque meus capiet nomina nuda liber.

Eſt

Eſt & in obſcœnos deflexa tragœdia riſus,
Multaque præteriti verba pudoris habet.
Nec nocet auctori, mollem qui fecit Achillem,
Infregiſſe ſuis fortia facta modis.
Junxit Ariſtides Mileſia crimina ſecum,
Pulſus Ariſtides nec tamen urbe ſuâ eſt:
Nec, qui deſcripſit corrumpi ſemina matrum,
Eubius impuræ conditor hiſtoriæ.
Nec, qui compoſuit nuper Sybaritida, fugit;
Nec, qui concubitus non tacuere ſuos.
Suntque ea doctorum monumentis miſta virorum,
Muneribuſque ducum publica facta patent.
Neve peregrinis tantum defendar ab armis,
Et Romanus habet multa jocoſa liber.
Utque ſuo Martem cecinit gravis Ennius ore,
Ennius ingenio maximus, arte rudis;
Explicat ut cauſas rapidi Lucretius ignis,
Caſurumque triplex vaticinatur opus,
Sic ſua laſcivo cantata eſt ſæpe Catullo
Fœmina, cui falſum Lesbia nomen erat;
Nec contentus ea, multos vulgavit amores,
In quibus ipſe ſuum faſſus adulterium eſt.
Par fuit exigui ſimiliſque licentia Calvi,
Detexit variis qui ſuâ facta modis. [apud quos
Quid referam Ticidæ, quid Memmî carmen?
Rebus abeſt omnis, nominibuſque pudor.
Cinna quoque his comes eſt, Cinnaque procacior
Et leve Cornificî, parq; Catonis opus; [Anſer,
Et quorum libris modò diſſimulata Perillæ
Nomine, nunc legitur dicta, Metelle, tuo.
Is quoque Phaſiacas Argo quî duxit in undas,
Non potuit Veneris furta tacere ſuæ. [vî
Nec minus Hortenſî, nec ſunt minus improba Ser-
Carmina; quis dubitet nomina tanta ſequi?
Vertit Ariſtidem Siſenna, nec obfuit illi
Hiſtoriæ turpes inſeruiſſe jocos.
Nec fuit opprobrio celebrâſſe Lycorida Gallo,
Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.
Credere juranti durum putat eſſe Tibullus;
Hoc etiam de ſe quod neget illa viro.

Fallere cuſtodem demum docuiſſe fatetur:
Seque ſua miſerum nunc ait arte premi.
Sæpe velut gemmam dominæ ſignumque proba-
Per cauſam meminit ſe tetigiſſe manum. [ret,
Utque refert, digitis ſæpe eſt nutuque locutus:
Et tacitam menſæ duxit in orbe notam.
Et quibus è ſuccis abeat de corpore livor,
Impreſſo fieri qui ſolet ore, docet.
Denique ab incauto nimium petit ille marito,
Se quoque uti ſervet, peccet ut illa minus.
Scit cui latretur, cum ſolus obambulet ipſe,
Cui toties clauſas excreet ante fores.
Multaque dat furti talis præcepta, docetque
Qua nuptæ poſſint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi: legiturque Tibullus,
Et placet; & jam te principe notus erat.
Invenies eadem blandi præcepta Propertî:
Diſtrictus minima nec tamen ille nota eſt.
His ego ſucceſſi: quoniam præſtantia candor
Nomina vivorum diſſimulare jubet.
Non timui, (fateor) ne, qua tot iere carinæ,
Naufraga ſervatis omnibus una foret.
Sunt aliis ſcriptæ, quibus alea luditur, artes.
Hæc eſt ad noſtros non leve crimen avos.
Quid valeant tali, quo poſſis plurima jactu
Fingere damnoſos effugiaſque canes.
Teſſera quos habeat numeros: diſtante vocato,
Mittere quo deceat, quo dare miſſa modo.
Diſcolor ut recto graſſetur limite miles,
Cum medius gemino calculus hoſte perit.
Ut mage velle ſequi ſciat, & revocare priorem:
Nec tuto fugiens incomitatus eat.
Parva ſedet ternis inſtructa tabella lapillis:
In qua viciſſe eſt continuaſſe ſuos. [omnes)
Quique alii luſus (neque enim nunc perſequar
Perdere rem caram tempora noſtra ſolent.
Ecce canit formas alius, jactuſque pilarum:
Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
Compoſita eſt aliis fucandi cura coloris:
Hic epulis leges, hoſpitioque dedit.

Alter

Alter humum, de qua fingantur pocula, monſtrat;
Quæque docet liquido teſta ſit apta mero.
Talia luduntur fumoſo menſe Decembri,
Quæ damno nulli compoſuiſſe fuit.
His ego deceptus, non triſtia carmina feci;
Sed triſtis noſtros pœna ſecuta jocos.
Denique non video de tot ſcribentibus unum,
Quam ſua perdiderit Muſa: repertus ego.
Quid ſi ſcripſiſſem mimos obſcœna jocantes,
Qui ſemper vetiti crimen amoris habent?
In quibus aſſidue cultus procedit adulter,
Verbaque dat ſtulto callida nupta viro.
Nubilis hæc virgo, matronaque, virque, puerque
Spectat: & ex magna parte ſenatus adeſt.
Nec ſatis inceſtis temerari vocibus aures:
Aſſueſcunt oculi multa pudenda pati.
Cumque fefellit amans aliqua novitate maritum,
Plauditur; & magno palma favore datur.
Quoque minus prodeſt, pœna eſt lucroſa poetæ:
Tantaque non parvo crimina prætor emit.
Inſpice ludorum ſumptus, Auguſte, tuorum:
Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu ſpectaſti, ſpectandaque ſæpe dediſti:
Majeſtas adeo comis ubique tua eſt.
Luminibuſque tuis, totus quibus utitur orbis,
Scenica vidiſti lætus adulteria.
Scribere ſi fas eſt imitantes turpia mimos;
Materiæ minor eſt debita pœna meæ.
An genus hoc ſcripti faciunt ſua pulpita tutum?
Quodque libet mimis, ſcena licere dedit?
Et mea ſunt populo ſaltata poëmata ſæpe:
Sæpe oculos etiam detinuere tuos.
Scilicet in domibus veſtris ut priſca virorum
Artifici fulgent corpora picta manu:
Sic, quæ concubitus varios, Veneriſque figuras
Exprimat, eſt aliquo parva tabella loco.
Utque ſedet vultu faſſus Telamonius iram,
Inque oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos digitis ſiccat Venus uda capillos;
Et modo maternis tecta videtur equis.

Bella

Bella ſonant alii telis inſtructa cruentis,
Parſque tui generis, pars tua facta canit.
Invida me ſpatio natura coercuit arcto;
Ingenio vires exiguaſque dedit.
Et tamen ille tuus fœlix Æneidos auctor
Contulit in Tyrios arma virumque toros.
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,
Quam non legitimo fœdere junctus amor.
Phillidis hic idem, teneræque Amaryllidis ignes,
Bucolicis juvenis luſerat ante modis.
Nos quoque jampridem ſcripto peccavimus iſto;
Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carminaque edideram, cum te delicta notantem
Præterii toties jure quietus eques.
Ergo quæ juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parum prudens, nunc nocuere ſeni.
Sera redundavit veteris vindicta libelli,
Diſtat & à meriti tempore pœna ſui.
Ne tamen omne meum credas opus eſſe remiſſum;
Sæpe dedi noſtræ grandia vela rati.
Sex ego faſtorum ſcripſi, totidemque libellos;
Cumque ſuo finem menſe volumen habet.
Idque tuo nuper ſcriptum ſub nomine, Cæſar,
Et tibi ſacratum ſors mea rupit opus.
Et dedimus tragicis ſcriptum regale cothurnis;
Quæque gravis debet verba cothurnus habet.
Dictaque ſunt nobis, quamvis manus ultima cœpto
Defuit, in facies corpora verſa novas.
Atque utinam revoces animum pauliſper ab ira,
Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi;
Pauca, quibus prima ſurgens ab origine mundi,
In tua deduxi tempora, Cæſar, opus.
Aſpicies quantum dederis mihi pectoris ipſe,
Quoque favore animi teque tuoſque canam.
Non ego mordaci diſtrinxi carmine quenquam;
Non meus ullius crimina verſus habet.
Candidus à ſalibus ſuffuſis felle refugi:
Nulla venenato litera miſta joco eſt.
Inter tot populi, tot ſcripti millia noſtri,
Quem mea Calliope læſerit, unus ero.

Non

Non igitur noſtris ullum gaudere Quiritem
Auguror, at multos indoluiſſe, malis.
Nec mihi credibile eſt quenquam inſultare ja-
Gratia candori ſiqua relata meo eſt. [centi,
His, precor, atque aliis poſſint tua numina flecti,
O pater, ô patriæ cura ſaluſque tuæ.
Non ut in Auſoniam redeam; niſi forſitan olim,
Cum longo pœnæ tempore victus eris:
Tutius exilium, pauloque quietius oro;
Ut par delicto ſit mea pœna ſuo.

P. OVID. NASONIS
De TRISTIBUS LIB. III.

ELEGIA I.

Liber Lectorem alloquitur.

MIſſus in hanc venio timide liber exulis ur- [bem:
Da placidam feſſo, Lector amice, manum.
Neve reformida, ne ſim tibi forte pudori:
Nullus in hac charta verſus amare docet.
Nec domini fortuna mei eſt, ut debeat illam
Infelix ullis diſſimulare jocis.
Id quoque, quod viridi quondam male luſit in ævo,
(Heu! nimium ſero) damnat, & odit opus.
Aſpice quid portem; nihil hîc niſi triſte videbis,
Carmine temporibus conveniente ſuis.
Illauda quod alterno ſubſidunt carmina verſu;
Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
Quod neque ſum cedro flavus, nec pumice lævis;
Erubui domino cultior eſſe meo.
Littera ſuffuſas quod habet maculoſa lituras;
Læſit opus lacrymis ipſe poeta ſuum.
Si qua videbuntur caſu non dicta Latine;
In qua ſcribebat, barbara terra fuit.
Dicite, Lectores, ſi non grave, qua ſit eundum;
Quaſque petam ſedes hoſpes in urbe liber.

Hæc

Hæc ubi ſum furtim lingua titubante locutus,
Qui mihi monſtraret vix fuit unus iter.
Dii tibi dent noſtro quod non tribuere poëtæ,
Molliter in patria vivere poſſe tua.
Duc age, namque ſequar; quamvis terraque m
Longinquo referam laſſus ab orbe pedem.
Paruit, & ducens, Hæc ſunt fora Cæſaris, inqui
Hæc eſt à ſacris quæ via nomen habet.
Hic locus eſt Veſtæ, qui Pallada ſervat, & igne
Hæc fuit antiqui regia parva Numæ.
Inde petens dextram, Porta eſt, ait, iſta Palati
Hic ſator: hoc primum condita Roma loco e
Singula dum miror, video fulgentibus armis
Conſpicuos poſtes, tectaque digna Deo.
Et, Jovis hæc, dixi, domus eſt: quod ut eſſe p
Augurium menti querna corona dabat.
Cujus ut accepi dominum, Non fallimur, inqua
Et magni verum eſt hanc Jovis eſſe domum.
Cur tamen appoſita velatur janua lauro?
Cingit & auguſtas arbor opaca fores?
An quia perpetuos meruit domus iſta triumph
An quia Leucadio ſemper amata Deo eſt?
Ipſane quod feſta eſt? an quod facit omnia feſt
Quam tribuit terris, pacis an iſta nota eſt?
Utque viret laurus ſemper, nec fronde caduca
Carpitur; æternum ſic habet illa decus.
Cauſa ſuperpoſitæ, ſcripto teſtante, coronæ
Servatos cives indicat hujus ope.
Adjice ſervatis unum, pater optime, civem,
Qui procul extremo pulſus in orbe latet.
In quo pœnarum, quas ſe meruiſſe fatetur,
Non facinus cauſam, ſed ſuus error habet.
Me miſerum! vereorque locum, vereorque p
Et quatitur trepido litera noſtra metu.
Aſpicis exſangui chartam pallere colore?
Aſpicis alternos intremuiſſe pedes?
Quandocunque precor noſtro placata parenti,
Iiſdem ſub dominis aſpiciare domus.
Inde timore pari gradibus ſublimia celſis
Ducor ad intonſi candida templa Dei.

Sign

Signa peregrinis ubi ſunt alterna columnis,
Belides, & ſtricto barbarus enſe pater;
Quæque viri docto veteres fecere novique
Pectore, lecturis inſpicienda patent;
Quærebam fratres, exceptis ſcilicet illis,
Quos ſuus optaret non genuiſſe pater.
Quærentem fruſtra, cuſtos è ſedibus illis,
Præpoſitus ſancto juſſit abire loco.
Altera templa peto vicino juncta theatro:
Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis.
Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis,
Atria libertas tangere paſſa ſuo eſt.
In genus autoris miſeri fortuna redundat:
Et patimur nati, quam tulit ipſe, fugam.
Forſitan & nobis olim minus aſper, & illi
Evictus longo tempore Cæſar erit. [ganda eſt)
Dii, precor, atq; adeo, (neq; enim mihi turba ro-
Cæſar, ades voto, maxime dive, meo.
Interea, ſtatio quoniam mihi publica clauſa eſt,
Privato liceat delituiſſe loco.
Vos quoque, ſi fas eſt, confuſa pudore repulſæ
Sumite plebeiæ carmina noſtra manus.

ELEGIA II.

Queritur ſe in exſilium miſſum.

ERgo erat in fatis Scythiam quoque viſere no-
Quæque Lycaonio terra ſub axe jacet? [ſtris,
Nec vos, Pierides, nec ſtirps Latonia veſtro
Docta ſacerdoti turba tuliſtis opem:
Nec mihi, quod lusi vero ſine crimine, prodeſt;
Quodque magis vita Muſa jocoſa mea eſt.
Plurima ſed pelago terraque pericula paſſum
Uſtus ab aſſiduo frigore Pontus habet.
Quique fugax rerum, ſecuraque in otia natus,
Mollis & impatiens ante laboris eram;
Ultima nunc patior: nec me mare portubus or-
Perdere, diverſæ nec potuere viæ. [bum
Suffecitque malis animus: nam corpus ab illo
Accepit vires, vixque ferenda tulit.

Dum

Dum tamen & ventis dubius jactabar, & undis,
Fallebat curas ægraque corda labor.
Ut via finita eſt, & opus requievit eundi,
Et pœnæ tellus eſt mihi tacta meæ;
Nil niſi flere libet: nec noſtro parcior imber
Lumine, quam verna de nive manat aqua.
Roma, domuſque ſubit, deſideriumque locorum,
Quicquid & amiſſa reſtat in urbe mei.
Hei mihi, quod toties noſtri pulſata ſepulchri
Janua, ſed nullo tempore aperta fuit!
Cur ego tot gladios fugi? totieſque minata
Obruit infelix nulla procella caput?
Dii, quos experior nimium conſtanter iniquos;
Participes iræ quam deus unus habet,
Extimulate, precor, ceſſantia fata; meique
Interitus clauſas eſſe vetate fores.

Elegia III.

Ad Uxorem, quod æger fuerit.

HÆC mea ſi conjux miraris epiſtola quare
Alterius digitis ſcripta ſit; æger eram:
Æger in extremis ignoti partibus orbis,
Incertuſque meæ pæne ſalutis eram.
Quem mihi nunc animum dira in regione jacenti
Inter Sauromatas eſſe Getaſque putas?
Non cœlum patior, nec aquis aſſuevimus iſtis,
Terraque neſcio quo non placet iſta modo:
Non domus apta ſatis; non hic cibus utilis ægro:
Nullus Apollinea qui levet arte malum eſt.
Non, qui ſoletur; non, qui labentia tarde
Tempora narrando fallat, amicus adeſt.
Laſſus in extremis jaceo populiſque lociſque;
Et ſubit affecto nunc mihi quicquid abeſt.
Omnia cum ſubeant, vincis tamen omnia conjux,
Et plus in noſtro pectore parte tenes.
Te loquor abſentem, te vox mea nominat unam;
Nulla venit ſine te nox mihi, nulla dies.
Quinetiam ſic me dicunt aliena locutum,
Ut foret amentis nomen in ore tuum:

Si jam deficiam, ſuppreſſaque lingua palato
Vix inſtillato reſtituenda mero:
Nuntiet huc aliquis dominam veniſſe, reſurgam;
Speſque tui nobis cauſa vigoris erit.
Dumque ego ſum vitæ dubius, tu forſitan iſtic
Jucundum, noſtri neſcia, tempus agis:
Non agis, affirmo; liquet hoc, cariſſima, nobis,
Tempus agi ſine me non niſi triſte tibi.
Si tamen implevit mea ſors, quos debuit, annos,
Et mihi vivendi tam cito finis adeſt;
Quantum erat, ô magni, perituro parcere, divi,
Ut ſaltem patria contumularer humo?
Vel pœna in mortis tempus dilata fuiſſet,
Vel præceſſiſſet mors properata fugam.
Integer hanc potui nuper bene reddere vitam:
Exul ut occiderem, nunc mihi vita data eſt.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris?
Et fient ipſo triſtia fata loco?
Nec mea conſueto langueſcent corpora lecto?
Depoſitum nec me qui fleat ullus erit?
Nec dominæ lacrymis in noſtra cadentibus ora,
Accedent animæ tempora parva meæ?
Nec mandata dabo? nec cum clamore ſupremo
Labentes oculos condet amica manus?
Sed ſine funeribus caput hoc, ſine honore ſepul-
Indeploratum barbara terra teget? [cri
Ecquid, ubi audieris, totâ turbabere mente?
Et feries pavidâ pectora fida manu?
Ecquid, in has fruſtra tendens tua brachia partes,
Clamabis miſeri nomen inane viri?
Parce tamen lacerare genas, nec finde capillos;
Non tibi nunc primum, lux mea, raptus ero:
Cum patriam amiſi, tunc me periiſſe putato:
Et prior, & gravior mors fuit illa mihi.
Nunc, ſi forte potes (ſed non potes) optima con-
Finitis gaude tot mihi morte malis. [jux,
Quod potes, extenua forti mala corde ferendo;
Ad quæ jam pridem non rude pectus habes.
Atq; utinam pereant animæ cum corpore noſtræ,
Effugiatque avidos pars mea nulla rogos.

Nam

Nam ſi morte carens vacuas volat altus in aur
Spiritus, & Samii ſunt rata dicta ſenis;
Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
Perque feros manes hoſpita ſemper erit.
Oſſa tamen facito parva referantur in urna:
Sic ego non etiam mortuus exul ero. [rempt
Non vetat hoc quiſquam. Fratrem Thebana p
Suppoſuit tumulo, rege vetante, ſoror.
Atque ea cum foliis, & amomi pulvere miſce
Inque ſuburbano condita pone ſolo.
Quoſque legat verſus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
Hic ego qui jaceo tenerorum luſor amorum,
Ingenio perii Naſo poëta meo.
At tibi, qui tranſis, ne ſit grave, quiſquis amaſ
Dicere, Naſonis molliter oſſa cubent.
Hoc ſatis in tumulo eſt: etenim majora libelli
Et diuturna magis ſunt monumenta mei.
Quos ego confido, quamvis nocuere, daturos
Nomen & autori tempora longa ſuo.
Tu tamen exſtincto feralia munera ferto,
Deque tuis lacrymis humida ſerta dato.
Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis;
Sentiet officium mœſta favilla pium.
Scribere plura libet: ſed vox mihi feſſa loquend
Dictandi vires ſiccaque lingua negat.
Accipe ſupremo dictum mihi forſitan ore,
Quod, tibi qui mittit, non habet ipſe, Val

ELEGIA IV.

Ad amicum, ut magnorum virorum conſuetudinem fugiat.

O Mihi care quidem ſemper, ſed tempore dur
Cognite, res poſtquam procubuere meæ:
Uſibus edocto ſi quicquam credis amico,
Vive tibi, & longe nomina magna fuge.
Vive tibi: quantumque potes, præluſtria vita.
SÆVUM præluſtri fulmen ab arce venit.
Nam, quanquam ſoli poſſint prodeſſe potentes;
NON profit potius, ſi quis obeſſe poteſt.

Effug

Effugit hybernas demiſſa antenna procellas;
Lataque plus parvis vela timoris habent.
Aſpicis ut ſumma cortex levis innatet unda,
Cum grave nexa ſimul retia mergat onus?
Hæc ego ſi monitor monitus prius ipſe fuiſſem,
In qua debebam forſitan urbe forem.
Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,
Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano, (vix hoc tamen evenit ipſum)
Sic cadit, ut tacta ſurgere poſſit humo.
At miſer Elpenor tecto delapſus ab alto,
Occurrit regi flebilis umbra ſuo.
Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas;
Icarus immenſas nomine ſignet aquas?
Nempe quod hic alte, demiſſus at ille volabat:
Nam pennas ambo non habuere ſuas.
Crede mihi, BENE qui latuit, bene vixit: &
Fortunam debet quiſque manere ſuam. [intra
Non foret Eumedes orbus, ſi filius ejus
Stultus Achilleos non adamaſſet equos.
Nec natum in flamma vidiſſet, in arbore natas,
Cepiſſet genitor ſi Phaëthonta Merops.
Tu quoque formida nimium ſublimia ſemper;
Propoſitique memor contrahe vela tui.
Nam pede inoffenſo ſpatium procurrere vitæ
Dignus es, & fato candidiore frui.
Quæ pro te ut voveam, miti pietate mereris,
Hæſuraque mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem,
Qualem credibile eſt ore fuiſſe meo.
Noſtra tuas vidi lacrymas ſuper ora cadentes:
Tempore quas uno fidaque verba bibi.
Nunc quoque ſubmotum ſtudio defendis amicum;
Et mala vix ulla parte levanda levas.
Vive ſine invidia; molleſque inglorius annos
Exige: amicitias & tibi junge pares.
Naſoniſque tui, quod adhuc non exulat unum;
Nomen ama; Scythicus cætera pontus habet.
Proxima ſideribus tellus Erymanthidos Urſæ
Me tenet, aſtricto terra peruſta gelu.

Boſpho-

Boſphorus & Tanais ſuperant, Scythiæque palu-
Vixque ſatis noti nomina pauca loci. [des,
Ulterius nihil eſt, niſi non habitabile frigus.
Heu! quam vicina eſt ultima terra mihi!
At longe patria eſt, longe eſt cariſſima conjux;
Quicquid & hæc nobis poſt duo dulce fuit.
Si tamen hæc abſunt, ut quæ contingere non eſt
Corpore, ſint animo cuncta videnda meo.
Ante oculos errat domus, urbs, & forma loco-
Succeduntque ſuis ſingula facta locis. [rum;
Conjugis ante oculos, ſicut præeuntis imago eſt;
Illa meas cauſas aggravat, illa levat.
Aggravat hæc, quod abeſt; levat hæc, quod præ-
Impoſitumq; ſibi firma tuetur onus. [ſtat amorem;
Vos quoque pectoribus noſtris hæretis amici,
Dicere quos cupio nomine quemque ſuo.
Sed timor officium cautus compeſcit; & ipſos
In noſtro poni carmine nolle puto.
Ante volebatis, gratique erat inſtar amoris,
Verſibus in noſtris nomina veſtra legi.
Quod quoniam eſt anceps, intra mea pectora
Alloquar; & nulli cauſa timoris ero. [quemq;
Nec meus indicio latitantes verſus amicos
Protrahet; occulte, ſi quis amavit, amet.
Scite tamen, quamvis longa regione remotus
Abſim, vos animo ſemper adeſſe meo.
Et qua quiſque poteſt, oro, mala noſtra levate;
Fidam projecto neve negate manum.
Proſpera ſic maneat vobis fortuna, nec unquam
Contacti ſimili ſorte rogetis idem.

ELEGIA V.

Ad Carum Amicum.

USus amicitiæ tecum mihi parvus, ut illam
Non ægre poſſis diſſimulare, fuit:
Ni me complexus vinclis propioribus eſſes,
Nave mea vento forſan eunte ſuo.
Ut cecidi, cunctique meam fugere ruinam,
Verſaque amicitiæ terga dedere meæ:

Auſus

Iuſus es igne Jovis percuſſum tangere corpus,
Et deploratæ limen adire domûs.
dque recens præſtas, nec longo cognitus uſu,
Quod veterum miſero vix duo treſve mihi.
Vidi ego confuſos vultus, viſoſque notavi,
Oſque madens fletu, pallidiuſque meo.
Et lachrymas cernens in ſingula verba cadentes,
Ore meo lachrymas, auribus illa bibi.
rachiaque excepi preſſo pendentia collo,
Et ſingultantis oſcula miſta ſonis.
um quoque, Care, tuis defenſus viribus abſens;
Scis Carum veri nominis eſſe locum.
Multaque præterea manifeſti ſigna favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dii tibi poſſe tuos tribuant defendere ſemper,
Quos in materia proſperiore juves.
i tamen interea, quid in his ego perditus oris,
(Quod te credibile eſt quærere) quæris, agam:
pe trahor exigua, quam tu mihi demere noli,
Triſtia leniri numina poſſe Dei.
eu temere expecto, ſive hoc contingere fas eſt,
Tu mihi, quod cupio, fas, precor, eſſe proba.
uæq; tibi eſt linguæ facundia, confer in illud;
Ut doceas votum poſſe valere meum.
Quo quiſque eſt major, magis eſt placabilis iræ;
Et faciles motus mens generoſa capit.
orpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni;
Pugna ſuum finem, cum jacet hoſtis, habet.
t lupus, & turpes inſtant morientibus urſi;
Et quæcunque minor nobilitate fera eſt.
ajus apud Trojam forti quid habemus Achille?
Dardanii lachrymas non tulit ille ſenis.
uæ ducis Æmathii fuerat clementia, Porus,
Præclarique docent funeris exequiæ.
eve hominum referam flexas ad mitius iras,
Junonis gener eſt, qui prius hoſtis erat.
enique non poſſum nullam ſperare ſalutem,
Cum non ſit pœnæ cauſa cruenta meæ.
on mihi quærenti peſſundare cuncta, petitum
Cæſareum caput eſt, quod caput orbis erat.

Non

Non aliquid dixi, violentaque lingua locuta eſt,
Lapſave ſunt nimio verba profana mero.
Inſcia quod crimen viderunt lumina, plector:
Peccatumque oculos eſt habuiſſe meum.
Non equidem totam poſſum defendere culpam:
Sed partem noſtri criminis error habet.
Spes igitur ſupereſt, facturum ut molliat ipſe
Mutati pœnam conditione loci.
Hoc utinam nitidi ſolis prænuncius ortus
Adferat admiſſo Lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

Ad Amicum, quo familiariſſime uſus eſt.

FOedus amicitiæ non vis, chariſſime, noſtræ,
Nec, ſi forte velis, diſſimulare potes.
Donec enim licuit, nec te mihi charior alter;
Nec tibi me tota junctior urbe fuit.
Iſque erat uſque adeo populo teſtatus, ut eſſet
Pene magis quam tu, quamq; ego, notus amor.
Quique eſt in charis animi tibi candor amicis,
Cognitus eſt illi, quem colis ipſe, viro.
Nil ita celabas, ut non ego conſcius eſſem:
Pectoribuſque dabas multa tegenda meis.
Cuique ego narrabam ſecreti quicquid habebam,
Excepto quod me perdidit, unus eras.
Id quoque ſi ſciſſes, ſalvo frueretur ſodali;
Conſilioque forem ſoſpes, amice, tuo.
Sed mea me in pœnam nimirum fata trahebant:
Omne bonæ claudunt utilitatis iter.
Sive malum potui tamen hoc vitare cavendo,
Seu ratio fatum vincere nulla valet;
Tu tamen, ô nobis uſu junctiſſime longo,
Pars deſiderii maxima pene mei,
Sis memor, & ſi quas fecit tibi gratia vires,
Illas pro nobis experiare, rogo:
Numinis ut læſi fiat manſuetior ira,
Mutatoque minor ſit mea pœna loco:
Idque ita, ſi nullum ſcelus eſt in pectore noſtro;
Principiumque mei criminis error habet.

Nec

c breve, nec tutum eſt, quo ſint mea, dicere,
Lumina funeſti conſcia facta mali. [caſu
enſque reformidat, veluti ſua vulnera, tempus
Illud: & admonitu fit novus ipſe dolor.
quæcunque adeo poſſint afferre pudorem,
Illa tegi cæca condita nocte decet.
l igitur referam, niſi me peccaſſe; ſed illo
Præmia peccato nulla petita mihi:
ltitiamque meum crimen debere vocari,
Nomina ſi facto reddere vera velis.
iæ ſi non ita ſunt, alium, quo longius abſim,
Quære (ſuburbana hæc ſit mihi terra) locum.

ELEGIA VII.

Mandat Epiſtolæ, ut Perillam adeat.

Ade ſalutatum ſubito perarata Perillam,
Litera, ſermonis fida miniſtra mei.
illiam invenies dulci cum matre ſedentem,
Aut inter libros Pieridaſque ſuas.
icquid aget, cum te ſcierit veniſſe, relinquet:
Nec mora, quid venias, quidve, requiret, agam?
vere me dices; ſed ſic, ut vivere nolim:
Nec mala tam longa noſtra levata mora,
tamen ad Muſas, quamvis nocuere, reverti;
Aptaque in alternos cogere verba pedes.
quoque, dic, ſtudiis communibus ecquid inhæ-
Doctaq; non patrio carmina more canis? [res?
m tibi cum facie mores natura pudicos,
Et raras dotes, ingeniumque dedit.
c ego Pegaſidas deduxi primus ad undas:
Ne male fœcundæ vena periret aquæ.
imus id aſpexi teneris in virginis annis:
Utque Pater natæ, duxque comeſque fui.
nc quoque, ſed forſan noſtrum delevit amorem
Tempus, eras magno junctus amore mihi.
go ſi remanent ignes tibi pectoris iidem,
Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
l vereor, ne nunc mea te fortuna retardet,
Poſtque meos caſus ſit tibi pectus iners.

Dum

Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra legebam
Sæpe tui judex, sæpe Magister eram.
Aut ego præbebam factis modo versibus aures,
Aut ubi cessaras, causa ruboris eram.
Forsitan exemplo, quia me læsere libelli,
Tu quoque sis pœnæ fata secuta meæ.
Pone, Perilla, metum; tantum modo fœmina
Neve vir à scriptis discat amare tuis. [nulla
Ergo desidiæ remove, doctissima, causas;
Inque bonas artes, & tua sacra redi.
Ista decens facies longis vitiabitur annis;
Rugaque in antiqua fronte senilis erit:
Injicietque manus formæ damnosa senectus,
Quæ strepitum passu non faciente venit.
Cumque aliquis dicit, Fuit hæc formosa, dolebis
Et speculum mendax esse querêre tuum.
Sunt & opes modicæ, cum sis dignissima magnis
Finge sed immensis censibus esse pares.
Nempe Dat & quodcunq; libet fortuna, rapit
Irus & est subito, qui modo Crœsus erat. [qui
Singula quid referam? Nil non mortale tenemus
Pectoris exceptis ingeniique bonis. [munus
En ego, cum patria caream, vobisque, domoque
Raptaque sint, adimi quæ potuere, mihi;
Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque:
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.
Quilibet hanc sævo viram mihi finiat ense;
Me tamen extincto fama superstes erit.
Dumque suis victrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
Tu quoque, quam studii maneat felicior usus,
Effuge venturos, qua potes usque, rogos.

Elegia VIII.

Patriam & suos videre desiderat.

[curru
Nunc ego Triptolemi cuperem conscendere
Misit in ignotam qui rude semen humum
Nunc ego Medeæ vellem frænare dracones,
Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tuâ.

Num

Nunc ego jactandas optarem ſumere pennas,
Sive tuas, Perſeu; Dædale, ſive tuas;
Ut tenera noſtris cedente volatibus aura,
Aſpicerem patriæ dulce repente ſolum:
Deſertæq; domus vultus, memoreſq; ſodales,
Caraque præcipue conjugis ora meæ.
Stulte, quid hæc fruſtra votis puerilibus optas,
Quæ non ulla tibi fertque feretque dies?
Si ſemel optandum eſt, Auguſti numen adora:
Et, quem ſenſiſti, rite precare Deum.
Ille tibi pennaſque poteſt curruſque volucres
Tradere: det reditum, protinus ales eris.
Si precer hæc (neq; enim poſſum majora precari)
Ne mea ſint, timeo, vota modeſta parum.
Forſitan hoc olim, cum jam ſatiaverit iram;
Tunc quoque ſollicita mente rogandus erit.
Quod minus interea eſt (inſtar mihi muneris
Ex his me jubeat, quo libet, ire locis: [ampli)
Nec cœlum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ:
Hei mihi! perpetuus corpora languor habet.
Seu vitiant artus ægræ contagia mentis,
Sive mei cauſa eſt in regione mali;
Ut tetigi Pontum, vexant inſomnia, vixque
Oſſa tegit macies, nec juvat ora cibus:
Quique per autumnum percuſſis frigore primo
Eſt color in foliis, quæ nova læſit hyems;
Is mea membra tenet; nec viribus allevor ullis;
Et nunquam queruli cauſa doloris abeſt.
Nec melius valeo, quam corpore, mente: ſed ægra
Utraq; pars æque, binaque damna fero. [eſt
Hæret & ante oculos (veluti ſpectabile corpus)
Adſtans fortunæ forma videnda meæ.
Cumq; locos, moreſq; hominum, cultuſq; ſonumq;
Cernimus, & quid ſim, quid fuerimque ſubit;
Tantus amor necis eſt, querar ut de Cæſaris ira,
Quod non offenſas vindicet enſe ſuas.
At quoniam ſemel eſt odio civiliter uſus,
Mutato levior ſit fuga noſtra loco.

Elegia IX.

Unde Tomos dictus.

HIC quoque ſunt urbes Graiæ (quis credere poſſet?)
Inter inhumanæ nomina Barbariæ;
Huc quoque Mileto miſſi venêre coloni,
Inque Getis Graias conſtituêre domos.
Sed vetus huic nomen, poſitaque antiquius urbe,
Conſtat ab Abſyrti cæde fuiſſe, loco.
Nam rate (quæ cura pugnacis facta Minervæ,
Per non tentatas prima cucurrit aquas:)
Impia deſertum fugiens Medea parentem,
Dicitur his remos applicuiſſe vadis;
Quem procul ut vidit tumulo ſpeculator ab alto,
Hoſpes, ait, noſco Colchide vela dari.
Dum trepidant Minyæ, dum ſolvitur aggere funis,
Dum ſequitur celeres anchora tracta manus;
Conſcia percuſſit meritorum pectora Colchis
Auſa atque auſura multa nefanda manu;
Et, quanquam ſupereſt ingens audacia menti,
Pallor in attonitæ virginis ore fuit.
Ergo ubi proſpexit venientia vela, Tenemur,
Et pater eſt aliqua fraude tenendus, ait.
Dum quid agat quærit, dum verſat in omnia vultus,
Ad fratrem caſu lumina flexa tulit.
Cujus ut oblata eſt præſentia, Vincimus, inquit;
Hic mihi morte ſua cauſa ſalutis erit.
Protinus ignari, nec quidquam tale timentis,
Innocuum rigido perforat enſe latus.
Atque ita divellit, divulſaq; membra per agros
Diſſipat, in multis invenienda locis.
Neu pater ignoret, ſcopulo proponit in alto
Pallenteſque manus, ſanguineumque caput;
Ut genitor luctuque novo tardetur; &, artus
Dum legit extinctos, triſte retardet iter.
Inde Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra ſoror fratris conſecuiſſe ſui.

Elegia X.

Quibus cum gentibus vivat.

SIquis adhuc iſthic meminit Naſonis adempti;
Et ſupereſt ſine me nomen in urbe meum:

Sup-

Suppoſitum ſtellis nunquam tangentibus æquor
Me ſciat in media vivere Barbarie.
Sauromatæ cingunt, fera gens, Beſſique, Getæque:
Quam non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen aura tepet, medio defendimur Iſtro:
Ille ſuis liquidus bella repellit aquis.
At cum triſtis hyems ſquallentia protulit ora;
Terraque marmoreo eſt candida facta gelu:
Dum patet & Boreas, & nix injecta ſub arcto;
Tum patet has gentes axe tremente premi.
Nix jacet, & jactam nec ſol pluviæve reſolvunt:
Indurat Boreas, perpetuamque facit.
Ergo ubi dilicuit nondum prior, altera venit,
Et ſolet in multis bima jacere locis.
Tantaque commoti vis eſt Aquilonis, ut altas
Æquet humo turres, tectaque rapta ferat.
Pellibus, & ſutis arcent mala frigora bracchis:
Oraque de toto corpore ſola patent.
Sæpe ſonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu:
Nudaque conſiſtunt formam ſervantia teſtæ
Vina; nec hauſta meri, ſed data fruſta bibunt.
Quid loquar, ut cuncti concreſcant frigore rivi,
Deque lacu fragiles effodiantur aquæ?
Ipſe papyrifero qui non anguſtior amne
Miſcetur vaſto multa per ora freto,
Cæruleos ventis latices durantibus Iſter
Congelat, & tectis in mare ſerpit aquis.
Quaq; rates ierant, pedibus nunc itur, & undas
Frigore concretas ungula pulſat equi.
Perque novos pontes ſubterlabentibus undis,
Ducunt Sarmatici barbara plauſtra boves.
Vix equidem credar: ſed Cum ſint præmia falſi
Nulla, ratam debet teſtis habere fidem.
Vidimus ingentem glacie conſiſtere pontum,
Lubricaque immotas teſta premebat aquas.
Nec vidiſſe ſat eſt; durum calcavimus æquor,
Undaque non udo ſub pede ſumma fuit.
Si tibi tale fretum quondam, Leandre, fuiſſet,
Non foret anguſtæ mors tua crimen aquæ.

Tum neque ſe pandi poſſunt delphines in auras
Tollere; conantes dura coercet hyems.
Et quamvis Boreas jactatis inſonet alis,
Fluctus in obſeſſo gurgite nullus erit:
Incluſæque gelu ſtabunt, ut marmore, puppes;
Nec poterit rigidas findere remus aquas:
Vidimus in glacie piſces hærere ligatos;
Sed pars ex illis tum quoque viva fuit.
Sive igitur nimii Boreæ vis ſæva marinas,
Sive redundatas flumine cogit aquas:
Protinus, æquato ſiccis Aquilonibus Iſtro,
Invehitur celeri barbarus hoſtis equo;
Hoſtis, equo pollens longeque volante ſagitta,
Vicinam late depopulatur humum.
Diffugiunt alii, nulliſque tuentibus agros,
Incuſtoditæ diripiuntur opes:
Ruris opes parvæ, pecus, & ſtridentia plauſtra;
Et quas divitias incola pauper habet.
Pars agitur vinctis poſt tergum capta lacertis,
Reſpiciens fruſtra rura laremque ſuum.
Pars cadit hamatis miſere confixa ſagittis;
Nam volucri ferro tinctile virus ineſt.
Quæ nequeunt ſecum ferre aut abducere, per-
Et cremat inſontes hoſtica flamma caſas. [dunt;
Tum quoq;, cum pax eſt, trepidant formidine bel-
Nec quiſquam preſſo vomere ſulcat humum. [li:
Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt,
Ceſſat iners rigido terra relicta ſitu. [hoſtem;
Non hic pampinea dulcis latet uva ſub umbra;
Nec cumulant altos fervida muſta lacus.
Poma negat regio, nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hic dominæ verba legenda ſuæ.
Aſpiceres nudos ſine fronde, ſine arbore campos;
Heu loca felici non adeunda viro!
Ergo tam late pateat cum maximus orbis,
Hæc eſt in pœnas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

Invehitur in maledicum.

SIquis es, inſultes qui caſibus, improbe, noſtris;
Meque reum dempto fine cruentus agas;

Natus

Natus es è ſcopulis, nutritus lacte ferino,
Et dicam ſilices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quo ſe tua porrigat ira,
Reſtat? quidve meis cernis abeſſe malis?
Barbara me tellus, & inhoſpita litora Ponti,
Cumque ſuo Borea Mænalis urſa videt.
Nulla mihi cum gente fera commercia linguæ:
Omnia ſolliciti ſunt loca plena metus.
Utque fugax avidis cervus deprenſus ab urſis;
Cinctaque montanis ut pavet agna lupis:
Sic ego belligeris à gentibus undique ſeptus
Terreor, hoſte meum pœne premente latus.
Utque ſit exiguum pœnæ, quod conjuge cara,
Quod patria careo, pignoribuſque meis;
Ut mala nulla feram, niſi nudam Cæſaris iram;
Nuda parum nobis Cæſaris ira mali eſt;
Et tamen eſt aliquis, qui vulnera cruda retractet,
Solvat & in mores ora diſerta meos.
In Causa facili cuivis licet eſſe diſerto:
Et minimæ vires frangere quaſſa valent.
Subruere eſt arces, & ſtantia mœnia, virtus:
Quamlibet ignavi præcipitata premunt.
Non ſum, qui fueram: quid inanem proteris um-
Quid cinerem ſaxis buſtaq; noſtra petis? [bram,
Hector erat tunc cum bello certabat; & idem
Tractus ab Hæmonio non erat Hector equo.
Me quoque, quem noras olim, non eſſe memento;
Ex illo ſuperant hæc ſimulacra viro.
Quid ſimulacra ferox dictis inceſſis amaris?
Parce, precor, manes ſollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina; nil ſit in illis,
Quod magis errorem, quam ſcelus eſſe putes:
Pendimus en profugi (ſatia tua pectora) pœnas,
Exilioque graves, exiliique loco.
Carnifici fortuna poteſt mea flenda videri,
Te tamen eſt uno judice mœſta parum.
Sævior es triſti Buſiride, ſævior illo
Qui falſum lento torruit igne bovem:
Quique bovem Siculo fertur donaſſe tyranno,
Et dictis artes conciliaſſe ſuas.

Munere in hoc uſus, Rex, eſt, ſed imagine major;
Nec ſola eſt operis forma probanda mei.
Aſpicis à dextra latus hoc adapertile tauri?
Hac tibi, quem perdes, conjiciendus erit.
Protinus incluſum lentis carbonibus ure:
Mugiet, & veri vox erit illa bovis.
Pro quibus inventis, ut munus munere penſes,
Da, precor, ingenio præmia digna meo.
Dixerat; at Phalaris, Pœnæ mirande repertor,
Ipſe tuum præſens imbue, dixit, opus.
Nec mora; monſtratis crudeliter ignibus uſtus,
Exhibuit geminos ore gemente ſonos. [que?
Quid mihi cum Siculis, inter Scythicoſq; Getaſ-
Ad te (quiſquis is es) noſtra querela venit.
Utque ſitim noſtro poſſis explere cruore,
Quantaque vir avido gaudia corde feras;
Tot mala ſum fugiens tellure, tot æquore paſſus;
Te quoque ut auditis poſſe dolere putem.
Crede mihi, ſi ſit nobis collatus Ulyſſes,
Neptuni minor eſt, quam Jovis ira fuit.
Ergo, quicunque es, reſcindere crimina noli,
Deque gravi duras vulnere tolle manus.
Utque meæ famam tenuent oblivia culpæ,
Facta cicatricem ducere noſtra ſine.
Humanæque memor ſortis, quæ tollit eoſdem,
Et premit, incertas ipſe verere vices.
Et quoniam, fieri quod nunquam poſſe putavi,
Eſt tibi de rebus maxima cura meis;
Non eſt quod timeas: fortuna miſerrima noſtra
Omne trahit ſecum Cæſaris ira malum. [eſt;
Quod magis ut liqueat, neve hoc ego fingere
Ipſe velim pœnas experiare meas. [credar,

ELEGIA XII.

Rogat mitiorem exilii locum.

FRigora jam Zephyri minuunt, annoq; peracto,
Tardior antiquis viſa Mæotis hyems.
Impoſitamque ſibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

Jam

Jam violas puerique legunt, hilareſque puellæ,
Ruraque quæ nullo nata ſerente ferunt.
Prataque pubeſcunt variorum flore colorum:
Indocilique loquax gutture vernat avis.
Utque malæ crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas, parvaque tecta facit.
Herbaque, quæ latuit Cerealibus obruta ſulcis,
Exerit è tepidâ molle cacumen humo:
Quoq; loco eſt vitis, de palmite gemma movetur:
Nam procul à Getico litore vitis abeſt.
Quoq; loco eſt arbor, turgeſcit in arbore ramus;
Nam procul à Geticis finibus arbor abeſt.
Otia nunc iſtic; junctiſque ex ordine ludis
Cedunt verboſi garrula verba fori.
Luſus equis nunc eſt, levibus nunc luditur armis,
Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus.
Nunc, ubi perfuſa eſt oleo labente juventus,
Defeſſos artus tingere gaudet aquâ.
Scena viget, ſtudiiſque favor diſtantibus ardet,
Cumque tribus reſonant terna theatra foris.
O quantum, & quoties non eſt numerare, beatum,
Non interdicta cui licet urbe frui!
At mihi ſentitur nix verno ſole ſoluta,
Quæque lacu duro non fodiantur aquæ. [Iſtrum
Nec mare concreſcit glacie; nec, ut ante, per
Stridula Sauromates plauſtra bubulcus agit.
Si tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ,
Hoſpitaque in Ponti litore puppis erit:
Sedulus occurram nautæ, dictaque ſalute,
Quid veniat quæram, quiſve, quibuſve locis,
Ille quidem (mirum) ni de regione propinqua,
Non niſi vicinus tutus araret aquas.
Rarus ab Italia tantum mare navita tranſit;
Litora rarus in hæc portubus orba venit.
Sive tamen Græca ſcierit, ſive ille Latina
Voce loqui, certe gratior uſus erit.
Fas quoq; ab ore freti, longæq; Propontidos undis
Huc aliquem certo vela dediſſe Noto.
Quiſquis is eſt, memori rumorem voce referre,
Et fieri famæ parſque graduſque poteſt:

Is, precor, auditos poſſit narrare triumphos
Cæſaris, & Latio reddita vota Jovi.
Teque rebellatrix tandem Germania magni
Triſte caput pedibus ſuppoſuiſſe ducis.
Hæc mihi qui referat, quæ non vidiſſe dolebo,
Ille meæ domui protinus hoſpes erit. [eſt?
Hei mihi, jamne domus Scythico Naſonis in orbe
Jamque ſuum mihi dat pro lare pœna locum?
Dii facite, ut Cæſar non hoc penetrale, domum-
Hoſpitium pœnæ ſed velit eſſe meæ. [que,

ELEGIA XIII.

In natalem ſuum.

ECce ſupervacuus (quid enim fuit utile naſci?)
Ad ſua natalis tempora noſter adeſt.
Dure, quid ad miſeros veniebas exulis annos?
Debueras illis impoſuiſſe modum.
Si tibi cura mei, vel ſi pudor ullus adeſſet?
Non ultra patriam me ſequerere meam:
Quoque loco primum male ſum tibi cognitus
Illo tentaſſes ultimus eſſe mihi. [infans,
Inque relinquendo (quod idem fecere ſodales)
Tu quoque dixiſſes triſtis in urbe, VALE.
Quid tibi cum Ponto? num te quoq; Cæſaris ira
Extremam gelidi miſit in orbis humum?
Scilicet expectas ſolitum tibi moris honorem?
Pendeat ex humeris veſtis ut alba meis?
Fumida cingatur florentibus ara coronis?
Micaque ſolenni thuris in igne ſonet?
Libaque dem pro te genitale notantia tempus?
Concipiamque bonas ore favente preces?
Non ita ſum poſitus, nec ſunt ea tempora nobis,
Adventu poſſim lætus ut eſſe tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſo
Convenit, & ſtructis flamma parata rogis.
Nec dare thura libet nil exorantia divos,
In tantis ſubeunt nec bona verba malis.
Si tamen eſt aliquod nobis hac luce petendum,
In loca ne redeas amplius iſta, precor:

Dum

Dum me terrarum pars pœne noviſſima Ponti,
Euxinus falſo nomine dictus, habet.

ELEGIA XIV.

Ad Amicum, ut Librum tueatur ſuum.

CUltor & antiſtes doctorum ſancte virorum,
Quid facis ingenio ſemper amice meo?
Ecquid, ut incolumem quondam celebrare ſolebas,
Nunc quoque, ne videar totus abeſſe, caves?
Suſcipis exceptis ecquid mea carmina ſolis
Artibus, artifici quæ nocuere ſuo?
Immo ita fac, quæſo, vatum ſtudioſe novorum,
Quaque potes retine nomen in urbe meum.
Eſt fuga dicta mihi, non eſt fuga dicta libellis,
Qui domini pœnam non meruere ſui.
Sæpe per extremas profugus pater exulat oras:
Urbe tamen natis exulis eſſe licet.
Palladis exemplo de me ſine matre creata
Carmina ſunt: ſtirps hæc progenieſque mea;
Hanc tibi commendo; quæ quo magis orba parente eſt,
Hoc tibi tutori ſarcina major erit.
Tres mihi ſunt nati, contagia noſtra ſecuti;
Cætera fac curæ ſit tibi turba palam.
Sunt quoque mutatæ ter quinq; volumina formæ,
Carmina de domini funere rapta ſui.
Illud opus potuit, ſi non prius ipſe periſſem,
Certius à ſumma nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi pervenit in ora;
In populi quidquam ſi tamen ore meum eſt.
Hoc quoque neſcio quid noſtris appone libellis,
Diverſo miſſum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicunq; leget (ſiquis leget) æſtimat ante
Compoſitum quo ſit tempore, quoque loco:
Æquus erit ſcriptis, quorum cognoverit eſſe
Exilium tempus, barbariemque locum.
Inque tot adverſis carmen inirabitur ullum
Ducere me triſti ſuſtinuiſſe manu.
Ingenium fregere meum mala, cujus & ante
Fons infœcundus, parvaque vena fuit.

Sed quæcunque fuit, nullo exercente, refugit,
Et longo periit arida facta ſitu.
Non hic librorum, per quos inviter, alarque,
Copia; pro libris arcus & arma ſonant.
Nullus in hac terra recitem cui carmina, cujus
Intellecturis auribus utar, adeſt.
Nec quo ſecedam locus eſt, cuſtodia muri
Submovet infeſtos clauſaque porta Getas.
Sæpe aliquod quæro verbum, nomenq;, locumque;
Nec quiſquam eſt, à quo certior eſſe queam.
Dicere ſæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi deſunt, dedidicique loqui.
Threicio Scythicoque fere circumſonor ore,
Et videor Geticis ſcribere poſſe modis.
Crede mihi, timeo ne ſint immiſta Latinis,
Inque meis ſcriptis Pontica verba legas.
Qualemcunq; legas, venia dignere libellum,
Sortis & excuſa conditione meæ.

P. OVID. NASONIS
De TRISTIBUS LIB. IV.

ELEGIA I.

Excuſat ſuos libros, ſiquid vitii habeant.

SIqua meis fuerint (ut erunt) vitioſa libellis,
Excuſata ſuo tempore, lector, habe.
Exul eram; requieſq; mihi, non fama, petita eſt:
Mens intenta ſuis ne foret uſque malis.
Hoc eſt cur cantet vinctus quoq; compede foſſor,
Indocili numero cum grave mollit opus.
Cantat & innitens limoſæ pronus arenæ,
Adverſo tardam qui vehit amne ratem:
Quique refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulſa brachia verſat aqua.

Feſſus

Feſſus ut incubuit baculo, ſaxoque reſedit
Paſtor; arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data penſa trahentis
Fallitur ancillæ decipiturque labor.
Fertur & abducta Lyrneſſide triſtis Achilles
Hæmonia curas attenuaſſe lyra.
Cum traheret ſylvas Orpheus & dura canendo
Saxa, bis amiſſa conjuge mœſtus erat.
Me quoque Muſa levat Ponti loca juſſa peten-
Sola comes noſtræ perſtitit illa fugæ. [tem;
Sola nec inſidias inter, nec militis enſem,
Nec mare, nec ventos, barbariemque timet.
Scit quoq; cum perii, quis me deceperit error,
Et culpam in facto, non ſcelus, eſſe meo.
Scilicet hoc ipſo nunc æqua, quod obfuit ante,
Cum mecum juncti criminis acta rea eſt.
Non equidem vellem (quoniam nocitura fue-
Pieridum ſacris impoſuiſſe manum. [runt)
Sed nunc quid faciam? Vis me tenet ipſa ſacro-
Et carmen demens carmine læſus amo. [rum,
Sic nova Dulichio lotos guſtata palato,
Illo, quo nocuit, grata ſapore fuit.
Sentit amans ſua damna ferens; tamen hæret in illis,
Materiam culpæ proſequiturque ſuæ.
Nos quoq; delectant, quamvis nocuere, libelli:
Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.
Forſitan hoc ſtudium poſſit furor eſſe videri;
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat eſſe malorum,
Præſentis caſus immemoremque facit:
Utque ſuum Bacchis non ſentit ſaucia vulnus,
Dum ſtupet Idæis exululata jugis:
Sic, ubi mota calent ſacro mea pectora thyrſo,
Altior humano ſpiritus ille malo eſt.
Ille nec exilium, Scythici nec litora Ponti,
Ille nec iratos ſentit habere deos.
Utque ſoporiferæ biberem ſi pocula lethes;
Temporis adverſi ſic mihi ſenſus abeſt:
Jure deas igitur veneror mala noſtra levantes,
Sollicitas comites ex Helicone fugæ;

Et partim pelago, partim veſtigia terra,
Vel rate dignatas, vel pede noſtra ſequi.
Sint, precor, hæ ſaltem faciles mihi: namq; deo-
Cæſare cum magno cætera turba facit; [rum
Meque tot adverſis cumulat, quot litus arenas,
Quotque fretum piſces, ovaque piſcis habet.
Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribuſque nives,
Quam mala, quæ patior toto jactatus in orbe,
Dum miſer Euxini litora ſæva peto.
Nec tamen, ut veni, levior fortuna malorum eſt;
Huc quoque ſunt noſtras fata ſecuta vias.
Hic quoque cognoſco natalis ſtamina noſtri,
Stamina de nigro vellere facta mihi.
Utque nec inſidias, capitiſq; pericula narrem,
Vera quidem vidi, ſed graviora fide.
Vivere quam miſerum eſt inter Beſſoſq; Getaſq;
Illum, qui populi ſemper in ore fuit;
Quam miſerum eſt porta vitam muroq; tueri,
Vixque ſui tutum viribus eſſe loci!
Aſpera militiæ juvenis certamina fugi;
Nec niſi luſura movimus arma manu.
Nunc ſenior gladioq; latus, ſcutoque ſiniſtram,
Canitiem galeæ ſubjicioque meam.
Nam dedit è ſpeculâ cuſtos ubi ſigna tumultus,
Induimus trepidi protinus arma manu.
Hoſtis habens arcus, imbutaq; tela veneno,
Sævus anhelanti mœnia luſtrat equo.
Utque rapax pecudem, quæ ſe non texit ovili,
Per ſata, per ſylvas fertque trahitque lupus:
Sic, ſiquem nondum portarum ſede receptum
Barbarus in campis repperit hoſtis, habet;
Aut ſequitur captus, injectaque vincula collo
Accipit: aut telo virus habente perit.
Hic ego ſollicitæ jaceo novus incola ſedis;
Heu nimium fati tempora lenta mei!
Et tamen ad numeros antiquaque ſacra reverti
Suſtinet in tantis hoſpita Muſa malis. [nec qui
Sed neq; cui referam quiſquam eſt mea carmina;
Auribus accipiat verba Latina ſuis.

Ipſe

Ipſe mihi (quid enim faciam?) ſcriboq; legoq;
Tutaque judicio litera noſtra ſuo eſt.
Sæpe tamen dixi, Cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ ſcripta Getæque legent?
Sæpe etiam lachrymæ me ſunt ſcribente profuſæ,
Humidaque eſt fletu litera facta meo.
Corq; vetuſta meum tanquam nova vulnera ſentit,
Inque ſinum mœſte labitur imber aquæ.
Dum vice mutata qui ſim fuerimque recorder,
Et, tulerit quo me caſus, & unde, ſubit;
Sæpe manus demens, ſtudiis irata ſibique,
Miſit in arſuros carmina noſtra focos.
Atq; ea de multis, quoniam non multa ſuperſunt,
Cum venia facito, quiſquis es, iſta legas.
Tu quoq; non melius, quam ſunt mea tempora,
Interdicta mihi conſule Roma boni. [carmen

Delalere Printed 1792

ELEGIA II.

Dolet non intereſſe triumpho de victa Germania.

JAm fera Cæſaribus Germania, totus ut orbis,
Victa poteſt flexo ſuccubuiſſe genu.
Altaque velantur fortaſſe palatia ſertis:
Thuraque in igne ſonant, inficiuntque diem.
Candidaque adducta collum percuſſa ſecuri
Victima purpureo ſanguine tingit humum.
Donaque amicorum templis promiſſa Deorum
Reddere victores Cæſar uterque parant;
Et qui Cæſarco juvenes ſub nomine creſcunt,
Perpetuo terras ut regat iſta domus.
Cumque bonis nuribus pro ſoſpite Livia nato
Munera dat meritis, ſæpe datura, Deis:
Et pariter matres, & quæ ſine crimine caſtos
Perpetua ſervant virginitate focos.
Plebs pia, cumque pia lætatur plebe Senatus;
Parvaque cujus eram pars ego nuper, eques.
Nos procul expulſos communia gaudia fallunt:
Famaque tam longe non niſi parva venit.
Ergo omnis populus poterit ſpectare triumphos;
Cumque ducum titulis oppida capta leget;

Vin-

Vinclaque captiva reges cervice gerentes
Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus aliis pro tempore verſos;
Terribiles aliis, immemoreſque ſui;
Quorum pars cauſas, & res, & nomina quæret:
Pars referet, quamvis noverit ille parum.
Hic, qui Sidonio fulget ſublimis in oſtro,
Dux fuerat belli, proximus ille duci.
Hic, qui nunc in humo lumen miſerabile fixit,
Non iſto vultu, cum tulit arma, fuit:
Ille ferox, & adhuc oculis hoſtilibus ardens,
Hortator pugnæ, conſiliumque fuit.
Perfidus hic noſtros illuſit fraude locorum,
Squallida prolixis qui tegit ora comis.
Illo, qui ſequitur, dicunt mactata miniſtro
Sæpe recuſanti corpora capta Deo.
Hic lacus, hi montes, hic tot caſtella, tot amnes,
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.
Druſus in his meruit quondam cognomina terris,
Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hic fractis viridi male tectus in ulva,
Decolor ipſe ſuo ſanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania paſſis,
Et ducis invicti ſub pede mœſta ſedet;
Collaque Romanæ præbens animoſa ſecuri,
Vincula fert illa, qua tulit arma, manu.
Hos ſuper in curru, Cæſar, victore veheris
Purpureus, populi rite per ora tui.
Quaque ibis, manibus circumplaudere tuorum,
Undique jactato flore tegente vias.
Tempora Phœbea lauro cingentur; Ioque
Miles, Io, magna voce, triumphe, canet.
Ipſe ſono, plauſuq; ſimul, fremituq; calentes,
Quadrijugos cernes ſæpe reſiſtere equos.
Inde petes arcem, & delubra faventia votis;
Et dabitur merito laurea vota Jovi.
Hæc ego ſummotus, qua poſſum, mente videbo;
Erepti nobis jus habet illa loci:
Illa per immenſas ſpatiatur libera terras;
In cœlum celeri pervenit illa via:

Illa

Illa meos oculos mediam deducit in urbem;
Immunes tanti nec ſinit eſſe boni.
Invenietq; animus, qua currus ſpectet eburnos:
Sic certe in patria per breve tempus ero.
Vera tamen capiet populus ſpectacula felix;
Lætaque erit præſens cum duce turba ſuo.
At mihi fingenti tantum, longeque remoto,
Auribus hic fructus percipiendus erit.
Atque procul Latio diverſum miſſus in orbem
Qui narret cupido vix erit iſta mihi.
Is quoque jam ſerum referet veteremque trium-[phum,
Quo tamen audiero tempore lætus ero.
Illa dies veniet, mea qua lugubria ponam;
Cauſaque privata publica major erit.

ELEGIA III.

Alloquitur utramque Urſam.

MAgna minorq; feræ, quarum regis altera
Altera Sidonias, utraq; ſicca, rates: [Graias,
Omnia cum ſummo poſitæ videatis in axe,
Et maris occiduas non ſubeatis aquas;
Æthereamque ſuis cingens amplexibus arcem
Veſter ab intacta circulus extet humo:
Aſpicite illa, precor, quæ non bene mœnia quon-[dam
Dicitur Iliades tranſiluiſſe Remus;
Inque meam nitidos dominam convertite vultus,
Sitque memor noſtri, necne referte mihi.
Hei mihi cur nimium quæ ſunt manifeſta requiro?
Cur labat ambiguo ſpes mea miſta metu?
Crede quod eſt ut vis, ac deſine tuta vereri;
Deque fide certa ſit tibi certa fides;
Quodque polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ,
Non mentitura tu tibi voce refer:
Eſſe tui memorem, de qua tibi maxima cura eſt:
Quodque poteſt, ſecum nomen habere tuum.
Vultibus illa tuis tanquam præſentibus hæret:
Teque remota procul, ſi modo vivit, amat.
Ecquid, ubi incubuit juſto mens ægra dolori,
Lenis ab admonito pectore ſomnus abit?

Tunc

Tunc ſubeunt curæ, dum te lectuſque locuſque
Tangit, & oblitam non ſinit eſſe mei?
Et veniunt æſtus, & nox immenſa videtur?
Feſſaque jactati corporis oſſa dolent?
Non equidem dubito, quin hæc & cætera fiant,
Detque tuus mœſti ſigna doloris amor:
Nec cruciere minus, quam cum Thebana peremp-
Hectora Theſſalico videt ab axe rapi. [tum
Quid tamen ipſe precer, dubito: nec dicere poſſum
Affectum quem te mentis habere velim.
Triſtis es? indignor, quod ſim tibi cauſa doloris.
Non es? ut amiſſo conjuge digna fores.
Tu vero tua damna dole, mitiſſima conjux;
Tempus & à noſtris exige triſte malis:
Fleque meos caſus. Est quædam flere voluptas:
Expletur lacrymis egeriturque dolor.
Atque utinam non vita tibi lugenda, ſed eſſet
Mors mea: morte fores ſola relicta mea.
Spiritus hic per te patrias exiſſet in auras:
Sparſiſſent lacrymæ pectora noſtra piæ:
Supremoque die notum ſpectantia cœlum
Texiſſent digiti lumina noſtra tui:
Et cinis in tumulo poſitus jacuiſſet avito,
Tactaque naſcenti corpus haberet humus:
Denique dum vixi ſine crimine, mortuus eſſem:
Nunc mea ſupplicio vita pudenda ſuo eſt.
Me miſerum, ſi tu, cum diceris exulis uxor,
Avertis vultus, & ſubit ora rubor!
Me miſerum, ſi turpe putas mihi nupta videri!
Me miſerum, ſi te jam pudet eſſe meam!
Tempus ubi eſt illud, quo te jactare ſolebas
Conjuge, nec nomen diſſimulare viri?
Tempus ubi eſt, quo te, niſi non vis illa referri
Et dici (memini) juvit & eſſe meam?
Utque proba dignum eſt, omni tibi dote placebam,
Addebat veris multa faventis amor.
Nec quem præferres, (ita res tibi magna videbar)
Quemve ruum malles eſſe, vir alter erat.
Nunc quoque ne pudeat, quod ſis mihi nupta:
Non debet dolor hinc, debet abeſſe pudor. [tuuſq;

Cum

Cum cecidit Capaneus ſubito temerarius ictu,
Non legis Evadnen erubuiſſe viro.
Nec, quia rex mundi compeſcuit ignibus ignes,
Ipſe ſuis Phaethon inficiandus erat.
Nec Semele Cadmo facta eſt aliena parenti,
Quod precibus periit ambitioſa ſuis.
Nec tibi quod ſævis ego ſum Jovis ignibus ictus,
Purpureus molli fiat in ore rubor.
Sed magis in noſtri curam conſurge tuendi;
Exemplumque mihi conjugis eſto bonæ:
Materiamque tuis triſtem virtutibus imple.
Arduа per præceps gloria vadit iter.
Hectora quis noſſet, felix ſi Troja fuiſſet?
Publica virtutis per mala facta via eſt.
Ars tua, Tiphi, jacet, ſi non ſit in æquore fluctus:
Si valeant homines, ars tua, Phœbe, jacet.
Quæ latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.
Dat tibi noſtra locum tituli fortuna; caputque
Conſpicuum pietas qua tua tollat habet.
Utere temporibus, quorum nunc munere freta
Et patet in laudes area magna tuas. [es,

Elegia IV.

Ad amicum, pro cujus nomine ſigna ponit.

O Qui, nominibus cum ſis generoſus avitis,
Exuperas morum nobilitate genus;
Cujus ineſt animo patrii candoris imago,
Non careat numeris candor ut iſte ſuis;
Cujus in ingenio eſt Patriæ facundia linguæ,
Qua prior in Latio non fuit ulla foro;
Quod minime volui, poſitis pro nomine ſignis
Dictus es: ignoſcas laudibus ipſe tuis.
Nil ego peccavi: tua te bona cognita produnt.
Si, quod es, appares, culpa ſoluta mea eſt.
Nec tamen officium noſtro tibi carmine factum,
Principe tam juſto, poſſe nocere puto.
Ipſe pater patriæ (quid enim civilius illo?)
Suſtinet in noſtro carmine ſæpe legi.

Nec

Nec prohibere poteſt, quia res eſt publica, Cæſar,
Et de communi pars quoque noſtra bono eſt.
Jupiter ingeniis præbet ſua numina vatum,
Seque celebrari quolibet ore ſinit.
Cauſa tua exemplo ſuperorum tuta duorum eſt,
Quorum hic aſpicitur, creditur ille Deus.
Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen habebo
Non fuit arbitrii litera noſtra tui.
Nec nova, quod tecum loquor, eſt injuria noſtra,
Incolumis cum quo ſæpe locutus eram.
Quo vereare minus, ne ſim tibi crimen amicus;
Invidiam, ſiqua eſt, author habere poteſt.
Nam tuus eſt primis cultus mihi ſemper ab annis
(Hoc ſaltem noli diſſimulare) pater;
Ingeniumque meum (potes hoc meminiſſe) proba-
Plus etiam quam, me judice, dignus eram. [bat:
Deque meis illo referebat verſibus ore,
In quo pars magnæ nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc, quod me domus iſta recepit,
Sed prius auctori ſunt data verba tuo.
Nec data ſunt (mihi crede) tamen: ſed in omnibus
Ultima ſi demas, vita tuenda mea eſt. [actis,
Hanc quoque, qua perii, culpam ſcelus eſſe nega-
Si tanti ſeries ſit tibi nota mali. [bis,
Aut timor, aut error; nobis prius obfuit error.
Ah! ſine me fati non meminiſſe mei.
Neve retractando nondum coeuntia rumpe
Vulnera: vix illis proderit ipſa quies.
Ergo ut jure damus pœnas, ſic abfuit omne
Peccato facinus conſiliumque meo.
Idque Deus ſentit, pro quo nec lumen ademptum
Nec mihi detractas poſſidet alter opes. [eſt;
Forſitan hanc ipſam, vivat modo, finiet olim,
Tempore cum fuerit lenior ira, fugam.
Nunc precor hinc alio jubeat diſcedere; ſi non
Noſtra verecundo vota pudore carent.
Mitius exilium, pauloque propinquius oro;
Quique ſit a ſævo longius hoſte, locum.
Tantaque in Auguſto eſt clementia, ſiquis ab illo
Hæc peteret pro me, forſitan ille daret.

Frigida

Frigida me cohibent Euxini litora Ponti:
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.
Nam neque jactantur moderatis æquora ventis;
Nec placidos portus hoſpita navis habet.
Sunt circa gentes quæ prædam ſanguine quærunt:
Nec minus infida terra timetur aqua.
Illi, quos audis hominum gaudere cruore,
Pæne ſub ejuſdem ſideris axe jacent.
Nec procul à nobis locus eſt, ubi Taurica dira
Cæde pharetratæ ſpargitur ara deæ.
Hæc prius (ut memorant) non invidioſa nefandis
Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
Hic pro ſuppoſita virgo Pelopeia cerva
Sacra deæ coluit qualiacunque ſuæ.
Quo poſtquam, dubium eſt pius an ſceleratus,
Exactus furiis venerat ipſe ſuis; [Oreſtes
Et comes exemplum veri Phocæus amoris:
Qui duo corporibus, mentibus unus erant;
Protinus evincti triſtem ducuntur ad aram,
Quæ ſtabat geminas ante cruenta fores.
Nec tamen hunc ſua mors, nec mors ſua terruit
Alter ab alterius funere mœſtus erat. [illum:
Et jam conſtiterat ſtricto mucrone ſacerdos;
Cinxerat & Graias barbara vitta comas,
Cum vice ſermonis fratrem cognovit, & illi
Pro nece complexus Iphigenia dedit.
Læta deæ ſignum crudelia ſacra peroſæ
Tranſtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur regio magni pæne ultima mundi, [eſt.
Quam fugere homines diique, propinqua mihi
Atque meam terram prope ſunt funebria ſacra;
Sic nodo Naſoni barbara terra ſua eſt.
O utinam venti, quibus eſt ablatus Oreſtes,
Placato referant & mea vela Deo!

ELEGIA V.

Ad Amicum, cujus nomen tacet, ne noceat.

O Mihi dilectos inter ſors prima ſodales,
Unica fortunis ara reperta meis;

Cujus

Cujus ab alloquiis anima hæc moribunda revixit,
Ut vigil infusa Pallade flamma solet:
Qui veritus non est portus aperire fideles,
Fulmine percussæ confugiumque rati;
Cujus eram censu non me sensurus egentem,
Si Cæsar patrias eripuisset opes;
Temporis oblitum dum me trahat impetus hujus,
Excidit heu nomen quam mihi pene tuum!
Tu tamen agnoscis: tactusque cupidine laudis,
Ille ego sum, cuperes dicere posse palam.
Certe ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem:
Et rarum famæ conciliare fidem.
Ne noceam grato vereor tibi carmine: neve
Intempestivus nominis obstet honor.
Quod licet, & tutum est, intra tua pectora gaude,
Meque tui memorem, teque fuisse pium.
Utque facis, remis ad opem luctare ferendam,
Dum veniet placido mollior aura Deo:
Et tutare caput nulli servabile; si non,
Qui mersit, Stygia sublevet illud aqua.
Teque (quod est rarum) præsta constanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ.
Sic tua processus habeat fortuna perennes:
Sic ope non egeas ipse, juvesque tuos.
Sic æquet tua nupta virum bonitate perenni,
Incidat & vestro rara querela toro.
Diligat & semper sociuste sanguinis illo
Quo pius affectu Castora frater amat.
Sic juvenis tibi consimilis sit natus; & illum
Moribus agnoscat quilibet esse tuum.
Sic faciat socerum tæda te nata jugali,
Nec tardum juveni det tibi nomen avi.
Tempore ruricolæ patiens sit taurus aratri,
Præbet & incurvo colla premenda jugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compescitur ira leonum:
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.
Quæque sui jussis obtemperat Inda magistri
Bellua, servitium tempore victa subit.

Tem-

Tempus ut extentis tumeat facit uva racemis :
Vixque merum capiant grana, quod intus ha-
Tempus & in canas ſemen producit ariſtas: [bent.
Et, ne ſint triſti poma ſapore, facit.
Hoc tenuat dentem terram findentis aratri :
Hoc rigidos ſilices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam ſævas paulatim mitigat iras :
Hoc minuit luctus, mœſtaque corda levat.
Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas,
Præterquam curas attenuare meas.
Ut patria careo, bis frugibus area trita eſt :
Diſſiluit nudo preſſa bis uva pede.
Nec quæſita tamen ſpatio patientia longo eſt :
Menſque mali ſenſum noſtra recentis habet.
Scilicet & veteres fugiunt juga ſæpe juvenci :
Et domitus fræno ſepe repugnat equus.
Triſtior eſt etiam præſens ærumna priore :
Ut ſit enim ſibi par, crevit, & aucta mora eſt.
Nec tam nota mihi, quam ſunt, mala noſtra fue-
Sed magis hoc, quo ſunt cognitiora, gravant. [runt :
Eſt quoque non minimum vires afferre recentes,
Nec præconſumptum temporis eſſe malis.
Fortior in fulva novus eſt luctator arena,
Quam cui ſunt tarda brachia feſſa mora.
Integer eſt melior nitidus gladiator in armis,
Quam cui tela ſuo ſanguine tincta rubent.
Fert bene præcipites navis modo facta procellas:
Quamlibet exiguo ſolvitur imbre vetus.
Nos quoq;, quæ ferimus, tulimus patientius ante
Quam mala ſunt longa multiplicata die.
Credite, deficio : noſtroque à corpore (quantum
Auguror) accedunt tempora parva malis.
Jam neque ſunt vires, nec qui color eſſe ſolebat :
Vix habeo tenuem, quæ tegat oſſa, cutem.
Corpore ſed mens eſt ægro magis ægra, malique
In circumſpectu ſtat ſine fine ſui.
Urbis abeſt facies : abſunt mea cura ſodales :
Et, qua nulla mihi charior, uxor abeſt.
Vulgus adeſt Scythicum, bracchataq; turba Geta-
Sic mala, quæ video, non videoq;, nocent. [rum,

Una

Una tamen ſpes eſt, quæ me ſolatur in iſtis,
Hæc fore morte mea non diuturna mala.

ELEGIA VI.

Accuſat Amicum, quod ab eo literas non acceperit.

BIS me ſol adiit gelidæ poſt frigora brumæ,
Biſque ſuum tacto piſce peregit iter.
Tempore tam longo cur non tua dextera verſus
Quamlibet in paucos officioſa fuit?
Cur tua ceſſavit pietas, ſcribentibus illis,
Exiguus nobis cum quibus uſus erat?
Cur, quoties alicui chartæ ſua vincula dempſi,
Illam ſperavi nomen habere tuum?
Dii faciant, ut ſæpe tua ſit epiſtola dextra
Scripta, ſed è multis reddita nulla mihi.
Quod precor eſſe liquet: credam prius ora Medi
Gorgonis anguineis cincta fuiſſe comis:
Eſſe canes utero ſub virginis, eſſe Chimæram
A truce quæ flammis ſeparat angue leam:
Quadrupedeſq; homini cum pectore pectora vi
Tergeminumq; virum, tergeminumq; cane
Sphingaq; & Harpyias, ſerpentiferoſq; Gigante
Centimanumq; Gygen, ſemibovemq; virum
Hæc ego cuncta prius, quam te, chariſſime, cre
Mutatum, & curam depoſuiſſe mei.
Innumeri montes inter me teque viæque
Fluminaque & campi, nec freta pauca jacent:
Mille poteſt cauſis, à te quæ litera ſæpe
Miſſa ſit, in noſtras rara venire manus.
Mille tamen cauſas ſcribendo vince frequen
Excuſem ne te ſemper, amice, mihi.

ELEGIA VII.

Queritur ſe jam ſenem exulare.

JAM mea cygneas imitantur tempora pluma
Juſicit & nigras alba ſenecta comas.
Jam ſubeunt anni fragiles, & inertior ætas
Jamque parum firmo me mihi ferre grave eſt.

Nunc

Nunc erat, ut posito deberem fine laborum
Vivere, me nullo sollicitante metu:
Quæque meæ semper placuerunt otia menti
Carpere, & in studiis molliter esse meis:
Et parvam celebrare domum, veteresque penates,
Et quæ nunc domino rura paterna carent:
Inque sinu dominæ, charisque sodalibus, inque
Securus patria consenuisse mea.
Hæc mea sic quondam peragi speraverat ætas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ita diis visum est, qui me terraq; mariq;
Actum Sarmaticis exposuere locis.
In cava ducuntur quassæ navalia puppes,
Ne temere in mediis dissoluantur aquis.
Ne cadat, & multas palmas inhonestet adeptas,
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles ubi emeritus non est satis utilis armis,
Ponit ad antiquos, quæ tulit arma, lares:
Sic igitur tarda vires minuente senecta,
Me quoque donari jam rude tempus erat.
Tempus erat nec me peregrinum ducere cœlum;
Nec siccam Getico fonte levare sitim:
Sed modo, quos habui, vacuos secedere in hortos:
Nunc hominum visu, rursus & urbe frui.
Sic animo quondam non divinante futura,
Optabam placide vivere posse senex.
Fata repugnarunt; quæ, cum mihi tempora pri-
Mollia præbuerint, posteriora gravant. [ma
Jamque decem lustris omni sine labe peractis,
Parte premor vitæ deteriore meæ.
Nec procul à metis, quas pæne tenere videbar,
Curriculo gravis est facta ruina meo.
Ergo illum demens in me sævire coegi,
Mitius immensus quo nihil orbis habet.
Ipsaque delictis victa est clementia nostris,
Nec tamen errori vita negata meo est.
Vita procul patria peragenda sub axe Boreo est,
Qua maris Euxini terra sinistra jacet.
Hæc mihi si Delphos, Dodonaque diceret ipsa,
Esse videretur vanus uterque locus.

Nil adeo validum eſt, adamas licet alliget illud,
Ut maneat rapido firmius igne Jovis.
Nil ita ſublime eſt, ſupraque pericula tendit,
Non ſit ut inferius ſuppoſitumque Deo:
Nam quanquam vitio pars eſt contracta malorum,
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
At vos admoniti noſtris quoque caſibus eſte,
Æquantem ſuperos emeruiſſe virum.

Elegia VIII.

Admonet quendam, ne pergat lædere.

Si licet, & pateris, nomen facinuſque tacebo;
Et tua Lethæis acta dabuntur aquis:
Noſtraque vincetur lacrymis clementia ſeris;
Fac modo te pateat pœnituiſſe tui.
Fac modo te damnes, cupiaſque eradere vitæ
Tempora, ſi poſſis, Tiſiphonæa tuæ.
Sin minus, & flagrant odio tua pectora noſtro;
Induit infelix arma coacta dolor.
Sim licet extremum, ſicut ſum, miſſus in orbem;
Noſtra ſuas iſthinc porriget ira manus.
Omnia, ſi neſcis, Cæſar mihi jura reliquit:
Et ſola eſt patria pœna carere mea.
Et patriam, modo ſit ſoſpes, ſperamus ab illo.
Sæpe Jovis telo quercus aduſta viret.
Denique vindictæ ſi ſit mihi nulla facultas:
Pierides vires, & ſua tela dabunt.
Ut Scythicis habitem longe ſubmotus in oris,
Siccaque ſint oculis proxima ſigna meis;
Noſtra per immenſas ibunt præconia gentes:
Quodque querar, notum, qua patet orbis, erit.
Ibit ad occaſum, quicquid dicemus, ab ortu:
Teſtis & Heſperiæ vocis Eous erit.
Trans ego tellurem, trans altas audiar undas;
Et gemitus vox eſt magna futura mei.
Nec tua te ſontem tantummodo ſecula norint:
Perpetuæ crimen poſteritatis erit.
Jam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi;
Nec mihi ſumendi cauſa ſit ulla velim.

Circu

Circus adhuc ceſſat; ſpargit tamen acer arenam
Taurus; & infeſto jam pede pulſat humum.
Hoc quoque, quam volui, plus eſt; cane Muſa re-
Dum licet huic nomen diſſimulare ſuum. [ceptus,

Elegia IX.

De ſeipſo, ad poſteritatem.

Ille ego, qui fueram tenerorum luſor amorum,
Quem legis, ut noris, accipe, poſteritas.
Sulmo mihi patria eſt, gelidis uberrimus undis,
Millia qui novies diſtat ab urbe decem:
Editus hinc ego ſum, nec non (ut tempora noris)
Cum cecidit fato Conſul uterque pari.
Siquid id eſt, uſque à proavis vetus ordinis hæres,
Non modo fortunæ munere factus eques.
Nec ſtirps prima fui, genito ſum fratre creatus,
Qui tribus ante quater menſibus ortus erat;
Lucifer amborum natalibus adfuit idem;
Una celebrata eſt per duo liba dies.
Hæc eſt armigeræ feſtis de quinque Minervæ,
Quæ fieri pugna prima cruenta ſolet.
Protinus excolimur teneri, curaque parentis,
Imus ad inſignes urbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo;
Fortia verboſi natus ad arma fori.
At mihi jam puero cœleſtia ſacra placebant;
Inque ſuum furtim Muſa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, Studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipſe reliquit opes.
Motus eram dictis; totoque Helicone relicto,
Scribere conabar verba ſoluta modis.
Sponte ſua carmen numeros veniebat ad aptos,
Et quod tentabam ſcribere, verſus erat.
Interea tacito paſſu labentibus annis,
Liberior fratri ſumpta mihique toga eſt.
Induiturque humeris cum lato purpura clavo;
Et ſtudium nobis, quod fuit ante, manet.
Jamque decem vitæ frater geminaverat annos,
Cum perit, & cœpi parte carere mei.

Cepimus & teneræ primos ætatis honores,
Deque viris quondam pars tribus una fui.
Curia reſtabat, clavi menſura coacta eſt;
Majus erat noſtris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitæque fugax ambitionis eram.
Et petere Aoniæ ſuadebant tuta ſorores
Otia, judicio ſemper amata meo.
Temporis illius colui fovique poetas,
Quotque aderant vates, rebar adeſſe deos.
Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior ævo,
Quæq; necet ſerpens, quæ juvet herba, Macer.
Sæpe ſuos ſolitus recitare Propertius ignes,
Jure ſodalitio qui mihi junctus erat.
Ponticus Heroo, Battus quoque clarus Iambo,
Dulcia convictus membra fuere mei.
Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aures,
Dum ferit Auſonia carmina culta lyra.
Virgilium vidi tantum: nec avara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.
Succeſſor fuit hic tibi, Galle; Propertius illi:
Quartus ab his ſerie temporis ipſe fui.
Utque ego majores, ſic me coluere minores;
Notaque non tarde facta Thalia mea eſt.
Carmina cum primum populo juvenilia legi,
Barba reſecta mihi biſve ſemelve fuit:
Moverat ingenium totam cantata per urbem,
Nomine non vero dicta Corinna mihi.
Multa quidem ſcripſi; ſed, quæ vitioſa putavi,
Emendaturis ignibus ipſe dedi.
Tum quoq; cum fugerem, quædam nocitura cre-
Iratus ſtudio, carminibuſq; meis. [mavi
Molle, cupidineis nec inexpugnabile telis,
Cor mihi, quodque levis cauſa moveret, erat.
Cum tamen hoc eſſem, minimoque accenderer
Nomine ſub noſtro fabula nulla fuit. [igne,
Pœne mihi puero nec digna, nec utilis uxor
Eſt data: quæ tempus per breve nupta fuit.
Illi ſucceſſit, quamvis ſine crimine, conjux,
Non tamen in noſtro firma futura toro.

Ulti-

Ultima quæ mecum ſeros permanſit in annos,
Suſtinuit conjux exulis eſſe viri.
Filia me mea bis prima fœcunda juventa,
Sed non ex uno conjuge, fecit avum.
Et jam complerat genitor ſua fata; novemque
Addiderat luſtris altera luſtra novem.
Non aliter flevi, quam me fleturus ademptum
Ille fuit; matris proxima buſta tuli.
Felices ambo, tempeſtiveque ſepulti;
Ante diem pœnæ quod periere meæ.
Me quoque felicem! quod non, viventibus illis,
Sum miſer; & de me quod doluere nihil.
Si tamen extinctis aliquid, niſi nomina, reſtat;
Et gracilis ſtructos effugit umbra rogos:
Fama, parentales, ſi vos mea contigit, umbræ,
Et ſunt in Stygio crimina noſtra foro;
Scite precor cauſam (nec vos mihi fallere fas eſt)
Errorem juſſæ, non ſcelus, eſſe fugæ.
Manibus hoc ſatis eſt; ad vos ſtudioſa revertor
Pectora, qui vitæ quæritis acta meæ.
Jam mihi canities, pulſis melioribus annis,
Venerat, antiquas miſcueratque comas:
Poſtque meos ortus Piſæa vinctus oliva,
Abſtulerat decies præmia victor eques;
Cum maris Euxini poſitos ad læva Tomitas
Quærere me læſi principis ira jubet.
Cauſa meæ cunctis nimium quoque nota ruinæ,
Indicio non eſt teſtificanda meo.
Quid referam comitumq; nefas, famuloſq; nocen-
Ipſeque multa tuli non leviora fuga. [tes?
Indignata malis mens eſt ſuccumbere; ſeque
Præſtitit invictam, viribus uſa ſuis.
Oblituſque mei, ductæque per otia vitæ,
Inſolita cepi temporis arma manu.
Totque tuli terra caſus pelagoque, quot inter
Occultum ſtellæ conſpicuumque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
Juncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hic ego finitimis quamvis circumſonor armis,
Triſtia quo poſſum carmine fata levo;

Quod quamvis nemo eſt, cujus referatur ad aures,
Sic tamen abſumo decipioque diem.
Ergo quod vivo, duriſque laboribus obſto,
Nec me ſollicitæ tædia lucis habent,
Gratia muſa tibi: nam tu ſolatia præbes;
Tu curæ requies, tu medicina venis;
Tu dux & comes es, tu nos ſubducis ab Iſtro,
In medioque mihi das Helicone locum;
Tu mihi (quod rarum eſt) vivo ſublime dediſti
Nomen, ab exequiis quod dare fama ſolet.
Nec, qui detractat præſentia, livor iniquo
Ullum de noſtris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cum ſæcula noſtra poetas,
Non fuit ingenio fama maligna meo:
Cumq; ego præponam multos mihi, non minor illis
Dicor; & in toto plurimus orbe legor.
Siquid habent igitur vatum præſagia veri;
Protinus ut moriar, non ero, terra, tuus.
Sive favore tuli, ſive hanc ego carmine famam:
Jure tibi grates, candide lector, ago.

P. OVID. NASONIS
De TRISTIBUS Lib. V.

ELEGIA I.

Ad Amicum, ut & hunc Librum accipiat.

HUnc quoq; de Getico, noſtri ſtudioſe, libellum
Litore, præmiſſis quatuor adde meis.
Hic quoque talis erit, qualis fortuna poetæ;
Invenies toto carmine dulce nihil.
Flebilis ut noſter ſtatus eſt, ita flebile carmen,
Materiæ ſcripto conveniente ſuæ.
Integer & lætus læta & juvenilia luſi;
Illa tamen nunc me compoſuiſſe piget.

Ut

Ut cecidi, perago ſubiti præconia caſus;
Sumque argumenti conditor ipſe mei.
Utque jacens ripa deflere cayſtrius ales
Dicitur ore ſuam deficiente necem;
Sic ego Sarmaticas longe projectus in oras,
Efficio tacitum ne mihi funus eat.
Delicias ſiquis laſcivaque carmina quærit,
Præmoneo nunquam ſcripta quod iſta legat.
Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
Et plures, quorum nomina magna vigent.
Atque utinam numero nos non eſſemus in iſto:
Hei mihi! cur unquam Muſa jocata mea eſt?
Sed dedimus pœnas; Scythicique in finibus Iſtri
Ille pharetrati luſor amoris abeſt.
Quod ſupereſt, ſocios ad publica carmina flexi,
Et memores juſſi nominis eſſe mei.
Si tamen ex vobis aliquis tam multa requiret.
Unde dolenda canam, multa dolenda tuli:
Non hæc ingenio, non hæc componimus arte:
Materia eſt propriis ingenioſa malis.
Et quota fortunæ pars eſt in carmine noſtræ:
Felix, qui patitur quæ numerare poteſt.
Quot frutices ſylvæ, quot flavas Tibris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet:
Totmala pertulimus, quorum medicina quieſque,
Nulla niſi in ſtudio eſt, Pieridumque mora.
Quis tibi, Naſo, modus lacrymoſi carminis? in-
Idem, fortunæ qui modus, hujus erit. [quis,
Quod querar, illa mihi pleno de fonte miniſtrat:
Nec mea ſunt, fati verba ſed iſta mei.
At mihi ſi cara patriam cum conjuge reddas:
Sint vultus hilares, ſimque quod ante fui.
Lenior invicti ſi ſit mihi Cæſaris ira;
Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo.
Nec tamen ut luſit, rurſus mea litera ludet:
Sit ſemel illa joco luxuriata meo. [vata
Quod probet ipſe, canam; pœnæ modo parte le-
Barbariam, rigidos effugiamque Getas.
Interea noſtri quid agant, niſi triſte, libelli?
Tibi? funeribus convenit iſta meis.

At poteras, inquis, melius mala ferre ſilendo,
Et tacitus caſus diſſimulare tuos.
Exigis ut nulli gemitus tormenta ſequantur;
Acceptoque gravi vulnere flere vetas.
Ipſe Perilleo Phalaris permiſit in ære
Edere mugitus, & bovis ore queri.
Cum Priami lacrymis offenſus non ſit Achilles,
Tu fletus inhibes, durior hoſte, meos:
Cum faceret Nioben orbam Latonia proles,
Non tamen & ſiccas juſſit habere genas.
Est aliquid, fatale malum per verba levare;
Hoc querulam Prognen, Halcyonemq; facit.
Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret Lemnia ſaxa ſua.
Strangulat incluſus dolor, atque cor æſtuat intus,
Cogitur & vires multiplicare ſuas.
Da veniam potius, vel totos tolle libellos,
Si mihi quod prodeſt, hoc tibi, lector, obeſt:
Sed nec obeſſe poteſt ulli; nec ſcripta fuerunt
Noſtra niſi auctori pernicioſa ſuo.
At mala ſunt, fateor; quis te mala ſumere cogit?
Aut quis deceptum ponere ſumpta vetat?
Ipſe nec hoc mando: ſed ut huc deducta legantur:
Non ſunt illa ſuo barbariora loco.
Nec me Roma ſuis debet conferre poetis;
Inter Sarmaticos ingenioſus eram.
Denique nulla mihi captatur gloria, quæque
Ingenio ſtimulos ſubdere fama ſolet.
Nolumus aſſiduis animum tabeſcere curis;
Quæ tamen erumpunt, quoque vetantur eunt.
Cur ſcribam docui; cur mittam quæritis iſtos?
Vobiſcum cupio quolibet eſſe modo.

Elegia II.

Ad uxorem, ne timeat rogare Cæſarem.

Ecquid, ut è Ponto nova venit epiſtola, palles?
Et tibi ſollicita ſolvitur illa manu?
Pone metum, valeo; corpuſque, quod ante labo-
Impatiens nobis invalidumque fuit, [rum
Suffi-

Sufficit, atque ipſo vexatum induruit uſu:
En! magis infirmo non vacat eſſe mihi.
Mens tamen ægra jacet, nec tempore robora
Affectuſq; animi, qui fuit ante, manet. [ſumpſit,
Quæque mora ſpatioque ſuo coitura putavi
Vulnera, non aliter, quam modo facta, dolent:
Scilicet exiguis prodeſt annoſa vetuſtas;
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Pæne decem totis aluit Pæantius annis
Peſtiferum tumido vulnus ab angue datum.
Telephus æterna conſumptus tabe periſſet;
Si non, quæ nocuit, dextra tuliſſet opem.
Et mea, ſi facinus nullum commiſimus, opto,
Vulnera qui fecit, facta levare velit:
Contentuſque mei jam tandem parte doloris,
Exiguum pleno de mare demat aquæ.
Detrahat ut multum, multum reſtabit acerbi;
Parſque meæ pœnæ totius inſtar erit.
Litora quot conchas, quod amœna roſaria flores,
Quotve ſoporiferum grana papaver habet;
Sylva feras quot alit, quot piſcibus unda natatur,
Quot tenerum pennis aera pulſat avis;
Tot premor adverſis: quæ ſi comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Utque viæ caſus, ut amara pericula Ponti,
Ut taceam ſtrictas in mea fata manus;
Barbara me tellus, orbiſque noviſſima magni
Suſtinet, & ſævo cinctus ab hoſte locus;
Hinc ego trajicerer (nec enim mea culpa cruenta
Eſſet, quæ debet, ſi tibi cura mei. [eſt)
Ille Deus, bene quo Romana potentia nixa eſt,
Sæpe ſuo victor lenis in hoſte fuit.
Quid dubitas, & tuta times? accede, rogaque,
Cæſare nil ingens mitius orbis habet.
Me miſerum! quid agam, ſi proxima quæq; relin-
Subtrahis & fracto tu quoq; colla jugo? [quunt,
Quo ferar? unde petam lapſis ſolatia rebus?
Anchora jam noſtram non tenet ulla ratem.
Viderit; ipſe ſacram, quamvis inviſus, ad aram
Confugiam; Nullas ſubmovet ara manus.

Elegia III.

Ad Cæsarem, ut sibi jam pareat.

Alloquor en absens absentia numina supplex;
Si fas est homini cum Jove posse loqui.
Arbiter Imperii, quo certum est sospite cunctos
Ausoniæ curam gentis habere deos:
O decus, ô patriæ per te florentis imago!
O vir non ipso, quem regis, orbe minor!
Sic habites terram! sic te desideret æther!
Sic ad pacta tibi sydera tardus eas!
Parce, precor; minimamq; tuo de fulmine par-
Deme; satis pœnæ, quod superabit, erit. [tem
Ira quidem moderata tua est, vitamq; dedisti;
Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abest.
Nec mea concessa est aliis fortuna, nec exul
Edicti verbis nominor ipse tui.
Omniaq; hæc timui, quoniam meruisse videbar;
Sed tua peccato lenior ira meo est.
Arva relegatum jussisti visere Ponti,
Et Scythicum profuga scindere puppe fretum.
Jussus ad Euxini deformia litora veni
Æquoris: hæc gelido terra sub axe jacet.
Nec me tam cruciat nunquam sine frigore cœlum,
Glebaque canenti semper onusta gelu,
Nesciaq; est vocis quod barbara lingua Latinæ,
Græcaque quod Getico mista loquela sono est;
Quam quod finitimo cinctus premor undiq; Mar-
Vixque brevis tutum murus ab hoste facit. [te,
Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunquam:
Sic hic nunc patitur, nunc timet arma, locus.
Hinc ego dum muter, vel me Zanclea Charybdis
Devoret, atque suis ad Styga mittat aquis;
Vel rapidæ flammis urar patienter in Ætnæ,
Vel freta Lucadii mittar in alta dei.
Quod petimus, pœna est: nec enim miser esse re-
Sed precor, ut possim tutius esse miser. [cuso;

Elegia IV.

Ad Bacchum, ut pro se Cæsarem roget.

Illa dies hæc est, qua te celebrare poetæ,
(Si modo non fallunt tempora) Bacche, solent:
Festaque

Feſtaque odoratis innectunt tempora ſertis,
Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
Inter quos (memini) dum me mea fata ſinebant,
Non inviſa tibi pars ego magna fui: [urſæ
Quem nunc ſuppoſitum ſtellis Erymanthidos
Juncta tenet crudis Sarmatis ora Getis;
Quique prius mollem vacuamque laboribus egi
In ſtudiis vitam, Pieridumque choro;
Nunc procul à patria, Geticis circumſonor armis,
Multa prius pelago, multaque paſſus humo.
Sive mihi caſus, ſive hoc dedit ira deorum,
Nubila naſcenti ſeu mihi Parca fuit:
Tu tamen è ſacris hederæ cultoribus unum
Numine debueras ſuſtinuiſſe tuo.
An dominæ fati quidquid cecinere ſorores,
Omne ſub arbitrio definit eſſe Dei?
Ipſe quoq; æthereas meritis invectus es arces;
Quo non exiguo facta labore via eſt. [ſum
Nec patria eſt habitata tibi, ſed ad uſque nivo-
Strymona venifti, Marticolamque Geten.
Perſidaque, & lato ſpatiantem flumine Gangem,
Et quaſcunque bibit decolor Indus aquas.
Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
Stamina bis genito bis cecinere tibi.
Me quoque, ſi fas eſt exemplis ire deorum,
Ferrea ſors vitæ, difficiliſque premit.
Illo non levius cecidi, quem magna locutum
Reppulit à Thebis Jupiter igne ſuo.
Ut tamen audiſti percuſſum fulmine vatem,
Admonitu noſtro condoluiſſe potes,
Et potes, aſpiciens circum tua ſacra poetas,
Neſcio quis noſtri, dicere, cultor abeſt.
Fer, bone Liber, opem: ſic altera degravet ul-
Vitis; & incluſo plena ſit uva mero. [mum
Sic tibi cum Bacchis ſatyrorum grata juventus
Adſit, & attonito non taceare ſono.
Oſſa bipenniferi ſic ſint male preſſa Lycurgi;
Impia nec pœna Pentheos umbra vacet:
Sic micet æternum, vicinaque ſidera vincat:
Conjugis in cœlo clara corona tuæ.

Huc ades, & caſus releves, pulcherrime, noſtros,
Unum de numero me memor eſſe tuo.
Sunt diis inter ſe commercia: flectere tenta
Cæſareum numen numine, Bacche, tuo.
Vos quoque conſortes ſtudii, pia turba, poetæ,
Hæc eadem ſumpto quiſque rogate mero.
Atque aliquis veſtrum, Naſonis nomine dicto,
Deponat lacrymis pocula miſta ſuis.
Admonituſque mei, cum circumſpexerit omnes,
Dicat, Ubi eſt noſtri pars modo Naſo chori?
Idque ita, ſi veſtrum merui candore favorem,
Nullaque judicio litera læſa meo eſt.
Si veterum digne veneror cum ſcripta virorum,
Proxima non illis eſſe minora reor.
Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen:
Quod licet, inter vos nomen habete meum.

ELEGIA V.

Loquitur Epiſtola Auctoris incommoda.

LItore ab Euxino Naſonis epiſtola veni,
Laſſaque facta mari, laſſaque facta via:
Qui mihi flens dixit, Tu, cui licet, aſpice Roma;
Heu! Quanto melior ſors tua ſorte mea eſt!
Flens quoq; me ſcripſit: nec qua ſignabar, ad os
Ante, ſed ad madidas gemma relata genas.
Triſtitiæ cauſam ſiquis cognoſcere quærit,
OSTENDI ſolem poſtulat ille ſibi:
Nec frondem in ſylvis, nec aperto mollia campo
Gramina, nec pleno flumine cernit aquas.
Quid Priamus doleat, mirabitur Hectore rapto;
Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.
Dii facerent utinam, talis ſtatus eſſet in illo,
Ut non triſtitiæ cauſa dolenda foret!
Fert tamen, ut debet, caſus patienter amaros;
More nec indomiti fræna recuſat equi:
Nec fore perpetuam ſperat ſibi numinis iram,
Conſcius in culpa non ſcelus eſſe ſua.
Sæpe refert, ſit quanta Dei clementia, cujus
Se quoque in exemplis annumerare ſolet:
Nam quod opes teneat patrias, quod nomina civis,
Deniq; quod vivat, munus habere Dei.

Te

Te tamen (ô ſiquid credis mihi) carius ille
Omnibus in toto pectore ſemper habet.
Teque Menœtiaden, te qui comitatus Oreſtem,
Te vocat Ægiden, Euryalumque ſuum.
Nec patriam magis ille ſuam deſiderat, & quæ
Plurima cum patria ſentit abeſſe ſibi,
Quam vultus, oculoſque tuos, ô dulcior illo
Melle, quod in ceris Attica ponit apis.
Sæpe etiam mœrens tempus reminiſcitur illud,
Quod non præventum morte fuiſſe dolet.
Cumque alii fugerent ſubitæ contagia cladis;
Nec vellent ictæ limen adire domus:
Te ſibi cum paucis meminit manſiſſe fidelem;
Si paucos aliquis treſve duoſve vocat.
Quamvis attonitus, ſenſit tamen omnia; nec te
Se minus adverſis indoluiſſe ſuis.
Verba ſolet, vultumq; tuum, gemituſq; referre;
Et, te flente, ſuos emaduiſſe ſinus:
Quam ſibi præſtiteris, qua conſolatus amicum
Sis ope, ſolandus cum ſimul ipſe fores.
Pro quibus affirmat ſore ſe memoremq; piumque,
Sive diem videat, ſive tegatur humo.
Per caput eſſe ſuum ſolitus jurare, tuumque,
Quod ſcio non illi vilius eſſe ſuo:
Plena tot & tantis referetur gratia factis;
Nec ſinet ille tuos litus arare boves.
Fac modo conſtanter profugum tueare; quod ille,
Qui bene te novit, non rogat, ipſa rogo.

ELEGIA VI.

Celebrat natalem uxoris.

ANnuus aſſuetum dominæ natalis honorem
Exigit; ite manus ad pia ſacra meæ.
Sic quondam feſſum Laertius egerat heros
Forſan in extremo conjugis orbe diem.
Lingua favens adſit noſtrorum oblita malorum;
Quæ puto dedidicit jam bona verba loqui;
Quæque ſemel toto veſtis mihi ſumitur anno,
Sumatur fatis decolor alba meis:
Araque gramineo viridis de ceſpite fiat;
Et velet tepidos nexa corona focos.

Da mihi thura, puer, pingues facientia flammas;
Quodque pio fusum stridat in igne merum.
Optime natalis (quamvis procul absumus) opto
Candidus huc venias, dissimilisque meo.
Si quod & instabat dominæ miserabile vulnus,
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quæque gravi nuper plusquam quassata procella
Quod superest tutum per mare navis eat. [est,
Illa domo, nataque sua, patriaque fruatur;
Erepta hæc uni sit satis esse mihi.
Quatenus & non est in caro conjuge felix,
Pars vitæ tristi cætera nube vacet.
Vivat ametq; virum, quoniam sic cogitur, ab-
Consumatq; annos, sed diuturna, suos. [sens;
Adjicerem & nostros: sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
Nil homini certum est: fieri quis posse putaret,
Ut facerem in mediis hæc ego sacra Getis?
Aspice, ut aura tumens fumos è thure coortos
In partes Italas, & loca dextra ferat.
Sensus inest igitur nebulis, quas exigit ignis:
Consilium fugiunt cætera pœne meum.
Consilio commune sacrum cum fiat in ara
Fratribus, alterna qui periere manu:
Ipsa sibi discors, tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra favilla duas.
Hoc (memini) quondam fieri non posse loquebar.
Et me Battiades judice falsus erat.
Omnia nunc credo, cum tu non stultus ab arcto
Terga vapor dederis, Ausoniamque petas.
Hæc igitur lux est, quæ si non orta fuisset,
Nulla fuit misero festa videnda mihi.
Edidit hæc mores illis heroibus æquos,
Quîs erat Eurition, Icariusque pater.
Nata pudicitia est secum, probitasq; fidesque;
At non sunt ista gaudia nata die:
Sed labor, & curæ, fortunaq; moribus impar,
Justaque de viduo pœne querela toro.
Scilicet adversis probitas exercita rebus
Tristi materiam tempore laudis habet.

Si

Si nihil infeſti durus vidiſſet Ulyſſes,
Penelope felix, ſed ſine laude, foret.
Victor Echionias ſi vir penetraſſet in arces,
Forſitan Evadnen vix ſua noſſet humus.
Cum Pelia genitæ tot ſint, cur nobilis una eſt?
Nempe fuit miſero nupta quod una viro.
Effice, tu Iliacas tangat prior alter arenas;
Laodameia nihil, cur referatur, erit.
Et tua, quod malles, pietas ignota fuiſſet,
Implerent venti ſi mea vela ſui.
Dii tamen, & Cæſar diis acceſſure, ſed olim,
Æquarint Pylios cum tua fata dies:
Non mihi, qui pœnam fateor meruiſſe, ſed illi
Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VII.

Rogat Amicum quendam ne diſcedat ab officio.

TU quoq; noſtrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras;
Tu quoque ſuſcepti curam dimittis amici?
Officiique pium tam cito ponis onus?
Sarcina, ſum fateor; quam ſi tu tempore duro
Depoſiturus eras, non ſubeunda fuit.
Fluctibus in mediis navem, Palinure, relinquis?
Ne fuge, neve tua ſit minor arte fides.
Numquid Achilleos inter fera prælia fidi
Deſeruit levitas Automedontis equos?
Quem ſemel accepit, nunquam Podalirius ægro
Promiſſam medicæ non tulit artis opem.
TURPIUS ejicitur, quam non admittitur hoſpes;
Quæ patuit, dextræ firma ſit ara meæ.
Nil niſi me ſolum primo tutatus es; at nunc
Me pariter ſerva, judiciumque tuum,
Si modo non aliqua eſt in me nova culpa, tuamq;
Mutarunt ſubito crimina noſtra fidem.
Spiritus hic, Scythica quem non bene ducimus aura
(Quod cupio) membris exeat ante meis;
Quam tua delicto ſtringantur pectora noſtro;
Et videar merito vilior eſſe tibi.
Non adeo toti fatis urgemur iniquis,
Ut mea ſit longis mens quoque mota malis.

Finge

Finge tamen mōtam: quoties Agamemnone na-
Dixiſſe in Pyladen verba proterva putas? [tum
Nec procul à vero eſt, quod vel pulſarit amicum;
Manſit in officiis non minus ille ſuis.
Hoc eſt cum miſeris ſolum commune beatis,
Ambobus tribui quod ſolet obſequium;
Ceditur & cæcis, & quos prætexta verendos,
Virgaque cum verbis imperioſa facit.
Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes;
Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige noſtrorum minimum de parte malorum;
Iſto, quo quereris, grandius illud erit.
Quam multa madidæ celantur arundine foſſæ;
Florida quam multas Hybla tuetur apes:
Quam multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent;
Tam me circumſtat denſorum turba malorum;
Crede mihi vero eſt noſtra querela minor.
His qui contentus non eſt, in litus arenas,
In ſegetem ſpicas, in mare fundat aquas.
Intempeſtivos igitur compeſce furores;
Vela neque in medio deſere noſtra mari.

ELEGIA VIII.

Narrat miſeriam ſuam, & mores & habitum Getarum.

QUam legis, à Scythica tibi venit epiſtola terra,
Latus ubi æquoreis jungitur Iſter aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita ſalute,
Candida fortunæ pars manet una meæ.
Scilicet, ut ſemper, quid agam, cariſſime, quæris,
Quamvis hoc vel me ſcire tacente potes;
Sum miſer; hæc brevis eſt noſtrorum ſumma ma-
Quiſquis & offenſo Cæſare vivet, erit. [lorum:
Turba Tomitanæ quæ ſit regionis, & inter
Quos habitem mores, diſcere cura tibi eſt,
Miſta ſit hæc quamvis inter Græcoſq; Getaſque,
A male pacatis plus trahit ora Getis.
Sarmaticæ major, Geticæque frequentia gentis,
Per medias in equis itque reditque vias;
In quibus eſt nemo, qui non coryton, & arcum,
Telaque vipereo lurida felle gerat.

Vox

Vox fera, trux vultus, veriſſima mortis imago:
Non coma, non ulla barba reſecta manu.
Dextera non ſegnis ſtricto dare vulnera cultro,
Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.
Vivit in his igitur tenerorum luſor amorum:
Hos videt, hos vates audit, amice, tuus.
Atque utinam vivat & non moriatur in illis;
Abſit ab inviſis & tamen umbra locis.
Carmina quod pleno ſaltari noſtra theatro,
Verſibus & plaudi ſcribis, amice, meis:
Nil equidem feci, tu ſcis hoc ipſe, theatris;
Muſa nec in plauſus ambitioſa mea eſt.
Non tamen ingratum eſt quodcunq; oblivia noſtri
Impedit, & profugi nomen in urbe refert.
Quamvis interdum, quæ me læſiſſe recordor,
Carmina devoveo, Pieridaſque meas;
Cum bene devovi, nequeo tamen eſſe ſine illis,
Vulneribuſque meis tela cruenta ſequor.
Quæq; modo Euboicis lacerata eſt fluctibus, audet
Graia Capharea currere puppis aqua.
Non tamen ut lauder, vigilo; curamque futuri
Nominis, utilius quod latuiſſet, ago.
Detineo ſtudiis animum, falloque labores;
Experior curis & dare verba meis.
Quid potius faciam deſertis ſolus in oris?
Quamve malis aliam quærere coner opem?
Sive locum ſpecto: locus eſt inamabilis, & quo
Eſſe poteſt toto triſtius orbe nihil: [digni;
Sive homines; vix ſunt homines hoc nomine
Quamque lupi, ſævæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges, ſed cedit viribus æquum;
Victaque pugnaci jura ſub enſe jacent.
Pellibus & laxis arcent mala frigora bracchis;
Oraque ſunt longis horrida tecta comis.
In paucis extant Græcæ veſtigia linguæ;
Hæc quoque jam Getico barbara facta ſono eſt.
Unus in hoc non eſt populo, qui forte Latine
Quælibet è medio reddere verba queat.
Ipſe ego Romanus vates (ignoſcite Muſæ)
Sarmatico cogor plurima more loqui.

Et pudet, & fateor; jam deſuetudine longa
Vix ſubeunt ipſi verba Latina mihi.
Nec dubito quin ſint & in hoc non pauca libello
Barbara; non hominis culpa, ſed iſta loci eſt.
Ne tamen Auſoniæ perdam commercia linguæ,
Et fiat patrio vox mea muta ſono:
Ipſe loquor mecum, deſuetaq; verba retracto,
Et ſtudii repeto ſigna ſiniſtra mei.
Sic animum tempuſq; traho, meq; ipſe reduco,
A contemplatu ſemoveoque mali.
Carminibus quæro miſerarum oblivia rerum;
Præmia ſi ſtudio conſequar iſta, ſat eſt.

ELEGIA IX.

Invehitur in quendam, quod ſe laceſſerat.

NON adeo cecidi quamvis abjectus, ut infra
Te quoq; ſim, inferius quo nihil eſſe poteſt.
Quæ tibi res animos in me facit, improbe? cur-
Caſibus inſultas, quos potes ipſe pati? [ve
Nec mala te reddunt mitem placidumq; jacenti
Noſtra, quibus poſſunt illacrymare feræ?
Nec metuis dubio fortunæ ſtantis in orbe
Numen, & exoſæ verba ſuperba deæ?
Exiget at dignas ultrix Rhamnuſia pœnas!
Impoſito calcas quod mea fata pede.
Vidi ego naufragiumque, viros & in æquore mer-
Et nunquam dixi, Juſtior unda fuit. [gi,
Vilia qui quondam miſeris alimenta negarat,
Nunc mendicato paſcitur ille cibo.
Paſſibus ambiguis FORTUNA volubilis errat;
Et manet in nullo certa tenaxque loco.
Sed modo læta manet, vultus modo ſumit acer-
Et tantum conſtans in levitate ſua eſt. [bos;
Nos quoq; floruimus: ſed flos fuit ille caducus;
Flammaque de ſtipula noſtra, breviſque fuit.
Neve tamen tota capias fera gaudia mente;
Non eſt placandi ſpes mihi nulla dei:
Vel quia peccavi citra ſcelus; utque pudore
Non caret, invidia ſic mea culpa caret:
Vel quia nil ingens, ad finem ſolis ab ortu,
Illo, cui paret, mitius orbis habet.

Scili-

Scilicet ut per vim non eſt ſuperabilis ulli,
Molle cor ad timidas ſic habet ille preces.
Exemploq; deum, quibus acceſſurus & ipſe eſt,
Cum pœnæ venia plura roganda petam.
Si numeres anno ſoles & nubila toto,
Invenies nitidum ſæpius iſſe diem.
Ergo ne nimium noſtra lætere ruina;
Reſtitui quondam me quoque poſſe puta.
Poſſe puta fieri, lenito principe, vultus
Ut videas media triſtis in urbe meos;
Utque ego te videam cauſa graviore fugatum:
Hæc ſunt à primis proxima vota meis.

Elegia X.

Cur amici cujuſdam nomen non ponat in carminibus ſuis.

O Tua ſi ſineres in noſtris nomina poni
Carminibus, poſitus quam mihi ſæpe fores?
Te canerem ſolum meriti memor, inque libellis
Creviſſet ſine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem, tota ſciretur in urbe,
Exul in amiſſa ſi tamen urbe legor:
Te præſens mitem noſſet, te ſerior ætas;
Scripta vetuſtatem ſi modo noſtra ferunt,
Nec tibi ceſſaret doctus benedicere lector:
Hic te ſervato vate maneret honor.
Cæſaris eſt primum munus, quod ducimus auras;
Gratia poſt magnos eſt tibi habenda deos.
Ille dedit vitam: tu, quam dedit ipſe, tueris;
Et facis accepto munere poſſe frui.
Cumq; perhorreret caſus pars maxima noſtros,
Pars etiam credi pertimuiſſe velit:
Naufragiumq; meum tumulo ſpectaret ab alto;
Nec dederit nanti per freta ſæva manum:
Seminecem Stygia revocaſti ſolus ab unda, eſt:
Hoc quoque, quod memores poſſumus eſſe, tuum
Dii tibi ſe tribuant cum Cæſare ſemper amicos!
Non potuit votum plenius eſſe meum.
Hæc meus argutis, ſi tu paterere, libellis
Poneret in multa luce videnda labor.

Nunc

Nunc quoque ſe, quamvis jam eſt juſſa quieſcere,
Nominet invitum, vix mea Muſa tenet: [quin
Utque canem pavidæ nactum veſtigia cervæ,
Luctantem fruſtra, copula dura tenet:
Utque fores nondum reſerati carceris acer
Nunc pede, nunc ipſa fronte laceſſit equus;
Sic mea lege data victa atque incluſa Thalia
Per titulum vetiti nominis ire cupit.
Ne tamen officio memoris lædaris amici,
Parebo juſſis (parce timere) tuis.
At non parerem, ſi non meminiſſe putares;
Hoc, quod non prohibet vox tua, gratus ero.
Dumq; (quod ô breve ſit!) lumen vitale videbo,
Serviet officio ſpiritus iſte tuo.

Elegia XI.

Queritur ſe jam triennium exulare in Ponto.

UT ſumus in Ponto, ter frigore conſtitit Iſter
Facta eſt Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patria procul eſſe tot annis,
Dardana quot Graio Troja ſub hoſte fuit.
Stare putes, adeo procedunt tempora tarde;
Et peragit lentis paſſibus annus iter.
Nec mihi ſolſtitium quidquam de noctibus au-
Efficit anguſtos nec mihi bruma dies. [fert;
Scilicet in nobis rerum natura novata eſt,
Cumque meis curis omnia longa facit.
An peragunt ſolitos communia tempora motus?
Suntque magis vitæ tempora dura meæ?
Quem tenet Euxinus mendax cognomine Pon-
Et Scythici vere terra ſiniſtra freti. [tus
Innumeræ circum gentes fera bello minantur;
Quæ, niſi de rapto, vivere turpe putant.
Nil extra tutum eſt; tumulus defenditur ipſe
Mœnibus exiguis, ingenioque loci.
Quod minime credas, ut avis, denſiſſimus hoſtis
Advolat, & prædam vix bene viſus agit.
Sæpe intra muros, clauſis venientia portis
Per medias legimus noxia tela vias.
Eſt igitur rarus qui rus colere audeat; iſque
Hac arat infelix, hac tenet arma manu.

Sub

Sub galea paſtor junctis pice cantat avenis:
Proque lupo pavidæ bella verentur oves.
Vix ope caſtelli defendimur; & tamen intus
Miſta facit Graiis barbara turba metum.
Quippe ſimul nobiſcum habitat diſcrimine nullo
Barbarus, & tecti plus quoque parte tenet.
Quos, ut non timeas, poſſis odiſſe, videndo
Pellibus & longa tempora tecta coma.
Hos quoque, qui geniti Graia creduntur ab urbe,
Pro patrio cultu Perſica braccha tegit.
Exercent illi ſociæ commercia linguæ;
Per geſtum res eſt ſignificanda mihi.
Barbarus hic ego ſum, quia non intelligor ulli:
Et rident ſtolidi verba Latina Getæ:
Meq; palam tuto de me mala multa loquuntur;
Forſitan objiciunt exiliumque mihi.
Utq; ſit, in me aliquid, ſi quid dicentibus illis
Abnuerim, quoties adnuerimque, putant.
Adde, quod injuſtum rigido jus dicitur enſe;
Dantur & in medio vulnera ſæpe foro.
O duram Lacheſin, quæ tam grave ſidus habenti
Fila dedit vitæ non breviora meæ!
Quod patriæ vultu, veſtroq; caremus, amici;
Quod ſic in Scythicis gentibus eſſe queror;
Utraque pœna gravis: merui tamen urbe carere,
Non merui tali forſitan eſſe loco. [vitam,
Quid loquor, ah demens! ipſam quoq; perdere
Cæſaris offenſo numine, dignus eram.

Elegia XII.

Ad uxorem, quod quidam eam exulis uxorem vocaſſet.

Quod te neſcio quis per jurgia dixerit eſſe
Exulis uxorem, litera queſta tua eſt.
Indolui, non tam mea quod fortuna male audit,
Qui jam conſuevi fortiter eſſe miſer:
Quam quia, cui minime vellem, ſum cauſa pu-
Teque reor noſtris erubuiſſe malis. [doris,
Perfer, & obdura; multo graviora tuliſti,
Eripuit cum me principis ira tibi.

Fallitur

Fallitur iſte tamen, quo judice nominor exul;
Mollior eſt culpam pœna ſecuta meam.
Maxima pœna mihi eſt, ipſum oſtendiſſe; priu
Veniſſet mallem funeris hora mihi. [qu
Quaſſa quidem noſtra eſt, non merſa, nec obru
Utq; caret portu, ſic tamen extat aquis. [navi
Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademi
Qui merui vitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccato facinus non adfuit ullum,
Nil niſi me patriis juſſit abeſſe focis.
Utq; aliis, quorum numerum comprendere no
Cæſareum numen ſic mihi mite fuit. [e
Ipſe relegati, non exulis utitur in me
Nomine; tuta ſuo judice cauſa mea eſt.
Jure igitur laudes, Cæſar, pro parte virili,
Carmina noſtra tuas qualiacunque canunt.
Jure deos, ut adhuc cœli tibi limina claudan
Teque velint ſine ſe, comprecor, eſſe Deu
Optat idem populus; ſed ut in mare flumin
Sic ſolet exiguæ currere rivus aquæ. [vaſtu
At tu fortunam, cujus vocor exul ab ore,
Nomine mendaci parce gravare meam.

Elegia XIII.

Ad Amicum, qui monebat ut exilium Carminibus oblectaret.

SCribis, ut oblectem ſtudio lacrymabile tempu
Ne pereant turpi pectora noſtra ſitu.
Difficile eſt, quod amice mones, quia carmina la
Sunt opus, & pacem mentis habere volunt. [tur
Noſtra per adverſas agitur fortuna procellas;
Sorte nec ulla mea triſtior eſſe poteſt.
Exigis ut Priamus natorum in funere plaudat,
Et Niobe feſtos ducat ut orba choros.
Luctibus, an ſtudio videor debere teneri,
Solus in extremos juſſus abire Getas?
Des licet invalido pectus mihi robore fultum,
Fama refert Anyti quale fuiſſe reo:
Fracta cadet tantæ ſapientia molè ruinæ;
Plus valet humanis viribus ira Dei.

Il

lle ſenex dictus ſapiens ab Apolline, nullum
Scribere in hoc caſu ſuſtinuiſſet opus.
t veniant patriæ, veniant oblivia noſtri,
Omnis & admiſſi ſenſus abeſſe queat:
t timor officio fungi vetat ipſe quieto;
Cinctus ab innumero me tenet hoſte locus.
dde, quod ingenium longa rubigine læſum
Torpet, & eſt multo, quam fuit ante, minus,
rtilis aſſiduo ſi non renovetur aratro,
Nil niſi cum ſpinis gramen habebit humus.
empore qui longo ſteterit, male currit; & in-
Carceribus miſſos ultimus ibit equus. [ter
ertitur in teneram cariem, remiſq; dehiſcit,
Siqua diu ſolitis cymba vacavit aquis.
le quoq; deſpero (fuerim cum parvus & ante)
Illi, qui fueram, poſſe redire parem.
ontudit ingenium patientia longa malorum;
Et pars antiqui nulla vigoris adeſt.
pe tamen nobis, ut nunc quoque, ſumpta tabella
Inque ſuos volui cogere verba pedes: [eſt,
rmina ſcripta mihi ſunt nulla, aut qualia cer-
Digna ſui domini tempore, digna loco. [nis,
nique NON parvas animo dat gloria vires;
Et facunda facit pectora laudis amor.
ominis & famæ quondam fulgore trahebar,
Dum tulit arrogantes aura ſecunda meas.
on adeo eſt bene nunc, ut ſit mihi gloria cu-
Si liceat, nulli cognitus eſſe velim. [ræ;
, quia ceſſerunt primo bene carmina, ſuades
Scribere, ſucceſſus ut ſequar ipſe meos?
ce, novem, veſtra liceat dixiſſe, ſorores,
Vos eſtis noſtræ maxima cauſa fugæ.
que dedit juſtas tauri fabricator aheni,
Sic ego do pœnas artibus ipſe meis.
il mihi debebat cum verſibus amplius eſſe;
Sed fugerem merito naufragus omne fretum.
pro, ſi deme. ſtudium fatale retentem,
Hic mihi præbebit carminis arma locus.
on liber hic ullus, non qui mihi commodet au-
Verbaq; ſignificent quid mea norit adeſt. [rem,

Omnia

Omnia barbariæ loca ſunt, vociſque ferinæ;
Omnia ſunt Getici plena timore ſoni.
Ipſe mihi videor jam dedidiciſſe Latine;
Nam didici Getice Sarmaticeque loqui.
Non tamen, ut verum fatear tibi, noſtra tene
A componendo carmine Muſa poteſt.
Scribimus, & ſcriptos abſumimus igne libell
Exitus eſt ſtudii parva favilla mei.
Nec poſſum, & cupio non ullos ducere verſu
Ponitur idcirco noſter in igne labor.
Nec, niſi pars caſu flammis erepta dolove,
Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
Sic utinam, quæ nil metuentem tale magiſtru
Perdidit, in cineres ars mea verſa foret.

ELEGIA XIV.

Ad Amicum, quod literas non daret, cum faceret cater

HAnc tuus è Getico mittit tibi Naſo ſalutem
Mittere ſi quiſquam, quo caret ipſe, pote
Æger enim traxi contagia corpore mentis,
Libera tormento pars mihi nequa vacet.
Perque dies multos lateris cruciatibus uror;
Sic quoque non modico frigore læſit hyems.
Si tamen ipſe vales, aliqua nos parte valemus;
Quippe mea eſt humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cum dederis ingentia pignora, cum
Per numeros omnes hoc tueare caput;
Quod tua me raro ſolatur epiſtola, peccas:
Remque piam præſtas, & mihi verba nega
Hoc, precor, emenda; quod ſi correxeris unu
Nullus in egregio corpore nævus erit.
Pluribus accuſem, fieri niſi poſſet, ut ad me
Litera non veniat, miſſa ſit illa tamen.
Dii faciant, ut ſit temeraria noſtra querela,
Teque putem falſo non meminiſſe mei.
Quod precor, eſſe liquet; neque enim mutabi
Credere me fas eſt pectoris eſſe tui. [rob
Cana prius gelido deſint abſinthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo;

Imm

[illegible]morem quam te quiſquam convincat amici:
Non ita ſunt fati ſtamina nigra mei.
Tu tamen, ut falſæ poſſis quoque pellere culpæ
Crimina, quod non es, ne videare, cave.
Atque ſolebamus conſumere longa loquendo
Tempora, ſermoni deficiente die;
Sic ferat, ac referat tacitas nunc litera voces,
Et peragant linguæ charta manuſque vices.
Quod tibi ne nimium videar diffidere, ſitque
Verſibus hoc paucis admonuiſſe ſatis;
Accipe, quo ſemper finitur epiſtola verbo,
Atque meis diſtent ut tua fata, Vale.

ELEGIA XV.

Ad Uxorem, quod ſuis Libris ſit æterna.

Quanta tibi dederim noſtris monumenta libellis,
O mihi me conjux charior, ipſa vides. [lis,
Detrahat auctori multum fortuna licebit:
Tu tamen ingenio clara ferere meo.
Dumque legar, pariter mecum tua fama legetur;
Non potes in mœſtos omnis abire rogos.
Cumque viri caſu poſſis miſeranda videri,
Invenies aliquas, quæ, quod es, eſſe velint:
Quæ te, noſtrorum cum ſis in parte malorum,
Felicem dicant, inviteantque tibi.
Non ego divitias dando tibi plura dediſſem:
NIL feret ad manes divitis umbra ſuos.
Perpetui fructum donavi nominis: idque,
Quo dare nil potui munere majus, habes.
Adde, quod & rerum ſola es tutela mearum:
At te non parvi venit honoris onus:
Quod nunquam vox eſt de te mea muta, tuique
Judiciis debes eſſe ſuperba viri.
Quæ ne quis poſſit temeraria dicere, perſta:
Et pariter ſerva meque piamque fidem.
Nam tua, dum ſtetimus, turpi ſine crimine man-
Et famæ probitas irreprehenſa fuit. [ſit,
Par eadem noſtra nunc eſt tibi facta ruina:
Conſpicuum virtus hic tua ponat opus.
Esse bonam facile eſt, ubi, quod vetat eſſe, remo-
Et nihil officiis, nupta, quod obſtet, habes. [tũ eſt,

Cum

Cum Deus intonuit, non ſe ſubducere nimbo,
Id demum eſt pietas, id ſocialis amor.
RARA quidem eſt virtus, quam non fortuna guber-
Quæ maneat ſtabili, cum fugit illa, pede. [nat
Si tamen eſt, pretium cui virtus ipſa petitum,
Inque parum lætis ardua rebus adeſt:
Si tempus numeres, per ſecula nulla tacetur:
Et loca mirantur qua patet orbis iter.
Aſpicis, ut longo teneat laudabilis ævo
Nomen inextinctum Penelopea fides?
Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?
Auſaque in accenſos Iphias ire rogos?
Ut vivat fama conjux Philaceia, cujus
Iliacam primo vir pede preſſit humum?
At nece nil opus eſt pro me; ſed amore, fideq;
Non ex difficili fama petenda tibi eſt.
Nec te credideris, quia non facis iſta, moneri:
Vela damus, quamvis remige puppis eat.
Qui monet ut facias, quod jam facis; ille mo
Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo. [nend